

Pravoslavný kalendář

2026

Olomoucko-brněnská eparchie Pravoslavné církve v českých zemích

S požehnáním
† Izaiáše, biskupa olomoucko-brněnského

Obsah

Přehled svátků a půstů v roce 2026 (str. 3)
Starý juliánský kalendář (str. 6)
Vysvětlivky zkratek ke kalendáriím (str. 65)
Smíšený kalendář se starou paschálií (str. 66)
Články:
Promluva Přeosvíceného vladyky Izaiáše (str. 124)
O svěcení chrámu (str. 126)
Pravoslavná úcta k Panně Marii (str. 141)
Zesnutí Panny Marie (str. 144)
Pomoc zesnulým (str. 150)
Paisios Svatohorec – historie (str. 158)
Pronásledování křesťanů za císaře Nera v dobách svatých apoštolů (str. 165)
Rady svatých otců k půstu (str. 177)
Paisij Svatohorec o zvířatech (str. 178)
O pravoslavné duchovnosti (str. 182)
Schematismus – adresář kontaktů na eparchiální ústředí, přehled farností atd. (str. 184)

Pravoslavný kalendář na rok 2026

Rok obyčejný s 365 dny
2026 od narození Boha Slova
7534 od stvoření světa
1163 od příchodu sv. Cyrila a Metoděje na Moravu

POHYBLIVÉ SVÁTKY

Každého roku jsou slaveny jiného dne – v závislosti na datu Paschy

Dle starého [a smíšeného] kalendářního stylu

☩ Květná neděle (vstup Pána do Jerusalema) – 5. dubna
☩ Neděle Paschy – 12. dubna (následné pondělí a út. jsou sváteční dny)
☩ Nanebevstoupení Páně – 21. května (čtvrtek)
☩ Neděle Padesátnice (svatodušní svátky) – 31. května (následné pondělí a úterý jsou sváteční dny)

Kompletní přehled: neděle celníka a farizeje: 1. II. • neděle syropustní (začátek Velkého půstu): 22. II. • neděle Květná: 5. IV. • neděle Paschy: 12. IV. • Nanebevstoupení Páně: 21. V. • neděle Trojice (svatodušní): 31. V. • Délka petropavlovského půstu: 34 dní (dle smíšeného kalendářního stylu: 21 dní).

Pohyblivé svátky dle novopaschálního {gregoriánského} stylu

☩ Květná neděle (vstup Pána do Jerusalema) – 29. března
☩ Neděle Paschy – 5. dubna (následné pondělí a út. jsou sváteční dny)
☩ Nanebevstoupení Páně – 14. května (čtvrtek)
☩ Neděle Padesátnice (svatodušní svátky) – 24. května (následné pondělí a úterý jsou sváteční dny)

Neděle celníka: 25. I. Neděle syropustní (začátek Velkého půstu): 15. II.

SVÁTEČNÍ DNY DLE NEPOHYBLIVÉHO KALENDÁŘE

Každého roku jsou slaveny ve stejný den
Datum dle církevního kalendáře (následně v závorce datum obč. kalend. pro jejich oslavu dle starého juliánského kalendářního stylu)

1. leden (14. leden) – ☩ Obřezání Páně
6. leden (19. leden) – ☩ ZJEVENÍ PÁNĚ, Theofanie
30. leden (12. únor) – ☩ Tří světitelů (hierarchů)
2. únor (15. únor) – ☩ OBĚTOVÁNÍ PÁNĚ
25. březen (7. dubna) – ☩ ZVĚSTOVÁNÍ PŘESV. BOHORODICE

23. duben (6. květen) – ☩ Sv. Jiří Vítězný
11. květen (24. květen) – ☩ Sv. Cyril a Metoděj, ap. Slovanů; sv. Rostislav
24. červen (7. červenec) – ☩ Narození sv. Jana Křtitele
25. červen – ✢ Muč. Orosia (Dobroslava), princezna velkomoravská
29. červen (12. červenec) – ☩ Sv. apoštolé Petr a Pavel
5. červenec – sv. Cyril a Metoděj *(státní svátek)*
20. červenec (2. srpen) – ☩ Sv. prorok Eliáš
27. červenec (9. srpen) – ☩ Sv. Pantelejmon. Svatí Pětipočetníci (Kliment, Angelár, Gorazd, Naum a Sáva)
6. srpen (19. srpen) – ✠ PROMĚNĚNÍ PÁNĚ
15. srpen (28. srpen) – ✠ ZESNUTÍ PŘESV. BOHORODICE
29. srpen (11. září) – ☩ Stětí sv. Jana Křtitele
1. září (14. září) – ✢ Nový církevní rok (léta světa 7534)
4. září – ☩ Sv. Gorazd, biskup český a moravsko-slezský
5. září – Svatí novomučedníci čeští
8. září (21. září) – ✠ NAROZENÍ PŘESV. BOHORODICE
14. září (27. září) – ✠ POVÝŠENÍ SVATÉHO KŘÍŽE
16. září (29. září) – ✢ Sv. Ludmila Česká, ct. Prokop Sázavský
28. září – ✢ Muč. panna Orosia (Dobroslava), princezna velkomoravská a aragonská
28. září (11. říjen) – ☩ Sv. Václav, mučedník, kníže český
1. říjen (14. říjen) – ✠ Záštita přesv. Bohorodice
26. říjen (8. listopad) – ✢ Sv. Dimitrij Soluňský
28. říjen – ✢ Sv. apoštolům rovný Rostislav, kníže moravský
8. listopad – (21. listopad) – ✢ Sbor archanděla Michaela
21. listop (4. 12.) – ✠ UVEDENÍ PŘESV. BOHORODICE DO CHRÁMU
6. prosinec (19. prosinec) – ☩ Sv. divotvorce Mikuláš Myrlicejský
25. prosinec (7. leden) – ✠ NAROZENÍ PÁNĚ
26. a 27. prosinec (8. a 9. leden) – sváteční dny k Narození Páně

POSTNÍ DNY

Jednodenní půsty:

- středy a pátky po celý rok (s níže uvedenými výjimkami)
- den před svátkem Bohozjevení (Zjevení Páně) (5. / 18. ledna)
- den Stětí sv. Jana Křtitele (29. srpen / 11. září)
- den Povýšení Svatého Kříže Páně (14. / 27. září).

Půsty vícedenní:

- **Velký půst:** od čistého pondělí do Velké soboty, resp. do paschální půlnoci – ve starém a smíšeném kalendáři (tj. ve starostylní paschálii) **od 23. 2. do 11. 4.** {v nové paschálii od 16. 2. do 4. 4.}
- **petropavlovský půst:** od pondělí po neděli všech svatých do dne před

svátkem sv. Petra a Pavla:
✎ ve starém kalendáři (juliánském): **od 15. 6. do 11. 7.**
✎ ve smíšeném kalendáři: **od 15. 6. do 28. 6.**
✎ {v nové paschálii: od 1. 6. do 28. 6.}

- **půst před Zesnutím přesv. Bohorodice**: 14 dní před tímto svátkem **od 1. / 14. do 14. / 27. srpna**
- **filipovský půst (před svátkem Narození Páně):**
  dle starého kalendáře: **od 28. listopadu k Narození Páně** (6. 1.)
  dle nového kalendáře: **od 15. listopadu k Narození Páně** (24. 12.)

Výjimky – doby bez půstu *(není půst ani ve středu a v pátek)*
- Od svátku Narození Páně do předvečeru Zjevení Páně (4. / 17. ledna)
- Týden po neděli celníka a farizeje: **od 2. 2.** {nová paschálie: od 26. 1.}
- Světlý týden po Pasše (1. popaschální týden do Tomášovy neděle)
- Týden svatodušní (od neděle Padesátnice do neděle všech svatých)

Zvláštní postní případ syrného týdne: týden syropustní (poslední před Velkým půstem) – v tomto týdnu se už nejí maso, ale vejce a mléčné výrobky se požívají i ve středu a v pátek.

V obdobích půstů či velkých svátků se nemají konat svatby a slavnosti.

DNY ZVLÁŠTNÍCH VZPOMÍNEK NA ZESNULÉ

- **Masopustní zádušní sobota** tzv. „roditelská“ (tj. modlitby za předky): 14. 2. dle staré paschálie {7. 2. dle nové paschal.}
- **Velkopostní – 2., 3. a 4. „roditelská“ sobota:** 7. 3., 14. 3. a 21. 3. dle staré paschálie {28. 2., 7. 3. a 14. 3. dle nové paschálie}
- **Radonice:** 21. 4. dle staré paschálie {14. 4. dle nové paschálie}
- **Trojická „roditelská“sobota:** 30. 5. dle staré pasch. {23. 5. nové pasch.}
- **Stětí Jana Křtitele – památka padlých:**
  11. září dle juliánského kalendáře / 29. srpna dle nového kalendáře
- **Dimitrijevská sobota:** 7. listop. starého kalend. / 24. 10. nového kalend.

Údaje z pohyblivého kalendáře pro rok 2027
Pravoslavná Pascha je 2. května. *Občanské velikonoce {novostylní Pascha}: 28. března.* Pravoslavná paschálie, starý [smíšený] kalendář: Neděle celníka a farizeje: 21. II. • Neděle syropustní (začátek Velkého půstu): 14. III. • Neděle Květná: 25. IV. • **Neděle Paschy:** 2. V. • Nanebevstoupení Páně: 10. VI. • Neděle Trojice (svatodušní): 20. VI. • Délka petropavlovského půstu: 14 dní [1 den].

Promluva Přeosvíceného vladyky Izaiáše

po vysvěcení chrámu v Jihlavě

Bylo právě dokončeno velké posvěcení tohoto Božího domu, kde Bůh bude přebývat a kde bude čekat na každého z vás, kteří sem budete přicházet a přednášet své prosby za své bolesti, těžkosti a strádání. Zde se nyní můžete modlit za svou věčnou spásu i o pomoc v problémech našich pozemských životů. Hospodin však očekává, že sem přijdete i poděkovat mu a chválit jej za vše dobré, co vás v životě potkalo. Na světě žije mnoho lidí, ale ne mnoho z nich může říci, že má chrám, a málo lidí může svobodně své chrámy navštěvovat (ve dvou třetinách světa je křesťanství pronásledováno; pozn. red.). Proto se dnes radujeme z nového chrámu a raduje se i Bůh. Jsme hříšní a nehodní, ale přicházíme do chrámu, aby se kvůli našemu pokání a modlitbám Bůh nad námi smiloval.

I dávný ráj byl nebeským chrámem, a proto se my všichni, když vstupujeme do chrámu, cítíme jako v ráji. V každém našem chrámu je totiž duchovní ráj. Jsou zde s námi andělé, svatí; je přítomen sám Pán Ježíš Kristus, který nám naslouchá a vyslyší nás. Připomeňme si, že první vstoupil do ráje lotr ukřižovaný po pravici ukřižovaného Krista. Byl to zločinec a vrah – sám to přiznal a uznává, že je odsouzen spravedlivě. Avšak prosí Boha, aby se na něj rozpomenul, až bude ve svém království. Ježíš Kristus mu na to odvětil: Ještě dnes budeš se mnou v ráji. Takže jako první z těch, co žili na světě, vstupuje do ráje kající se těžký zločinec. Takovou sílu a moc má pokání! I my máme možnost přijít do chrámu, vyznávat zde své hříchy a prosit Ježíše Krista, aby se na nás rozpomenul a daroval nám věčnou spásu. Bůh se k nám sklání jako milující a starostlivý Otec ke svým synům.

Do chrámů přicházejí celé rodiny věřících, a tak víme, že až naše generace odejde k Pánu, budou se zde za nás modlit naše děti. Je to velká radost, když má církev nový chrám a věřící mají další posvátné místo, kde mohou získávat spásu pro své duše. Při bohoslužbách nás Bůh přijímá, obdarovává, posiluje, inspiruje, léčí a pomáhá. Z toho všeho se raduje církev a dnes se zvláště veselí srdce všech, kteří zde stojí v nově vysvěceném chrámu. Máme další chrám, kde se můžeme setkávat.

Nyní poděkujeme každému z vás, zvláště těm, kteří se nejvíce přičinili, a pokud by se někdo cítil opomenutý – takovému děkuji už dopředu já osobně. Vím, že na každého z vás se myslelo... A každý z vás i z těch, kteří nemohli přijít, jste pro našeho Hospodina Boha důležití ...

V průběhu obřadu a na závěr promlouval k přítomným vladyka i další duchovní. Všichni jsme s úctou poděkovali věřícím za jejich námahu, dílo, dary, čas, modlitby a vše, čím jakkoliv přispěli ke zbudování tohoto chrámu. Je to svědectví jejich lásky k Bohu a potažmo lásky k Jeho Církvi, čili k pravoslaví. Vladyka připomněl výrok z evangelia o tom, že každý vlas na našich hlavách je spočítaný *(Mat 10,30; Luk 12,7)*, tak na každého pamatuje Bůh, a o každém je v nebeských knihách zapsáno, co zde učinil pro svou spásu, pro Církev, pro spásu druhých lidí. Vše dojde své odměny. To jsou naše poklady, které si střádáme na nebi, jak to po nás Kristus Pán žádá *(Mat 6,19-21)*.

Mnoho jmen našich věřících bylo vloženo na zápiscích přímo do svatého prestolu a budou se nad nimi konat všechny svaté liturgie, které se zde budou sloužit. Kéž jim to pomůže milovat stále tento dům Boží, aby – ať už jsou v průběhu týdne kdekoliv – byli tímto poutem lásky jako neviditelnou nití neustále spojeni se svým chrámem, který je pro nás pozemským rájem, nebem na zemi. Tam, kde se shromažďují věřící s knězem kolem svatého prestolu, aby společně konali svatou liturgii a přijímali svaté Tajiny, už nyní přichází Boží Království.

Chrám, ve kterém se konají svaté bohoslužby, je ovocem víry v Boha a ve Svatou pravoslavnou církev pro přítomné i pro ty, kteří již odešli. Jejich duše jsou mezi námi a chválí s námi Trojjediného Boha. Nechť účast na této posvátné a slavné události, která se koná na zemi, ale současně se děje i na nebi, všem přinese věčnou blaženost v příbytcích nebeských.

Na svaté přímluvy Jana Křtitele a mučedníků ochraňuj, žehnej a spasiž Bůh ve svaté Trojici ty, kteří z tohoto oltáře budou přijímat svaté Tajiny a tento svatý chrám budou podporovat a navštěvovat, aby zde pozdvihovali svá srdce i modlitby k nadnebeskému Hospodinovu trůnu.

O svěcení chrámu

Vysvěcení nového pravoslavného chrámu v Jihlavě

Den první

Jihlavští pravoslavní si v průběhu dvou let opravili a adaptovali jeden z jihlavských kostelíků, který získali do vlastnictví, aby interiér chrámu dostal podobu pravoslavného chrámového prostoru. Všechny dřevěné prvky interiéru jsou provedeny z tvrdého dubového dřeva, včetně ikonostasu a prestolního stolu. Pak nastal čas pořizování pravoslavného vybavení chrámu: analojů, lustru, lampád, svícnů, posvátných předmětů na svatý prestol atd. Nakonec bylo provedeno vymalování chrámu a na stropě provedení modrého nalíčení se zlatými hvězdami.

Prestol je na návrh vladyky Izaiáše zasvěcen sv. Janu, Předchůdci a Křtiteli Páně. Sv. Jan je od nejstaršího dávna patronem Jihlavy. První kostelík (románský), který zde stál na křižovatce obchodních cest u brodu přes řeku ještě v dobách, kdy na současném místě Jihlavy nebylo nic než les, byl zasvěcen hlavě Jana Křtitele (dodnes je nazýván podle Stětí Jana Křtitele). Podle některých smysluplných a archeologicky podložených teorií pochází jméno Jihlava od původního názvu „Janova hlava“. Proto máme radost z takového zasvěcení svatého prestolu tohoto chrámu.

Na 3. a 4. října 2025 bylo stanoveno datum slavnosti posvěcení tohoto našeho nového jihlavského pravoslavného chrámu. Vladyka rozhodl, že v pátek bude provedeno posvěcení svatého prestolu, které je časově poměrně náročné, a druhý den se bude konat svěcení chrámu, který je celý vlastně v určitém slova smyslu schránkou na svatý prestol. Kromě vladyky jsme pozvali řadu duchovních, aby se na páteční či sobotní události (nebo na obou) zúčastnili.

V pátek 3. října jsme se tedy dobrali k dlouho očekávané události – posvěcení oltářního stolu čili mensy, kde se přináší nekrvavá oběť. Odpoledne přijel náš Přeosvícený vladyka Izaiáš, bis-

kup olomoucko-brněnský, s doprovodem. Přijela už i řada duchovních. Obřad velkého svěcení mohl začít. Bohoslužebný řád probíhal podle řeckého způsobu, který je trochu delší než ruský a má jiné (myslím, že logičtější) pořadí jednotlivých součástí. S požehnáním vladyky jsme nechali oponu ikonostasu rozhrnutou a královskou bránu otevřenou. Věřící byli vyzváni, aby se shromáždili hned pod ambonem a zblízka mohli pozorovat celý postup obřadu.

Po úvodních modlitbách přistoupil vladyka s duchovními ke **zbudování prestolu.** Na místě byly vztyčeny čtyři sloupy – nohy těžkého obětního stolu, které byly na podlaze zafixovány proti posunutí, aby se prestol nemohl pohnout. Uprostřed nich, uvnitř prestolu, byla ještě kratší, pátá noha, opatřená schránkou ve formě dutiny se stříškou. Prestol z dubových hranolů má takovou váhu, že jej nezvedne jeden člověk; přenést jej mohou jen dva silní muži.

Přes konstrukci noh prestolu byla položena provizorní úzká deska, na kterou vladyka položil diskos se svatými ostatky a kolem dokola je třikrát okuřoval. Zpěváci zpívali: Svatí mučedníci, | jež slavně zápasivše, byli jste korunováni. • Proste Boha o smilování | nad dušemi našimi. Sláva tobě, Kriste, Bože, | apoštolů chloubo • a radosti mučedníků, | kteří hlásali jednobytnou Trojici.

Připravena byla také **ocelová schránka, do níž byla vložena pamětní listina,** jejíž slavnostní text přečetl duchovní správce všem přítomným, a vladyka ji poté stvrdil svým podpisem, k němuž připojili podpisy i všichni přítomní duchovní. Po vložení srolované listiny do kovové patrony, do ní byly vloženy zápisy se jmény všech přítomných věřících. Kapsle byla pevně uzavřena a zasunuta do páté prestolní nohy, zasypána pískem a zalita voskomastixem; na to pak byla vložena další **kovová schránka, v níž byly částečky z ostatků tří mučedníků:** sv. Olympia (prvomučedníka římského), sva-

tých palestinských ctih. mučedníků (umučených v r. 614 Peršany) a mučedníka sv. Maxima Gorlického (z Polska); do antiminsů vkládal vladyka ostatky mučedníka Eugenia. Svaté ostatky zalil vladyka svatým myrem, poté schránku uzavřel, vložil do páté nohy a zalil voskomastixem a vstup do dutiny zapečetil stříškou.

Čte se při tom hlasitě 144. žalm: „Vyvyšovati tě budu, Bože můj a Králi můj, a blahoslaviti budu jméno tvé na věky, až na věky věkův. Každý den dobrořečiti budu tobě a chváliti jméno tvé na věky...“

„Voskomastix“ (tak se vžilo toto slovo v češtině) je vonná směs rozžhaveného včelího vosku, kadidla, cedrové pryskyřice, mramorového či žulového prachu a dalších ingrediencí. Při budování kamenných prestolů se voskomastixem kdysi slepovaly jednotlivé kamenné desky. Dnes se jím slepuje vrchní deska s nohami a dále se používá k zalévaní a zapečetění svatých ostatků.

Nad listinami se jmény a nad schránkou s ostatky archijerej zvolá: „Na věčnou památku

zakladatelům, budovatelům, sloužícím, dobrodincům a navštěvovatelům svatého chrámu tohoto!“ Kněží odvětí: „AMEN.“

Voskomastix vladyka naléval i do předvrtaných otvorů čtyř vztyčených sloupů. Před tím skropil svěcenou vodou rohy prestolu a celou jeho konstrukci svěcenou vodou a skropil jednotlivě i všechny antiminsy, které byly při této příležitosti posvěcovány.

Při tom se říká: „Skropíš mne yzopem,

a očištěn budu; omyješ mne, a stanu se bělejším než sníh. Sluchu mému radost a veselí dáš – zaradují se kosti ponížené…“ (50./51. žalm)

Presbyteři pak přinesli vrchní desku prestolu a vztyčenou ji postavili na konstrukci, vladyka

její spodní část skropil svěcenou vodou a poté zapsal na tuto stranu desky tzv. „kroniku“, to je záznam kdo, kdy a kde vysvětil tento prestol a komu je zasvěcen. Deska, skrápěná z obou stran, byla položena na konstrukci a na nohy prestolu, vladyka ji při tom znovu pokropil svěcenou vodou a zalil voskomastixem otvory, které byly připraveny v rozích pro přibíjení desky čtyřmi hřeby.

Prestol je zhotoven z tvrdého dřeva, tak aby při tom nebyl použit žádný kovový spojovací materiál. Tyto čtyři ručně ukované velké hřeby vbíjené do rohů jsou jediným kovem ve svatém prestolu (ocelová schránka se svatými ostatky vložená pod svatý prestol není v principu součástí samotného prestolu).

Zapečetění otvorů a schránky pod prestolem rozžhaveným voskomastixem

Episkop nyní skrápěním posvětí vše, co bude dál pro svěcení potřeba: hřeby, kamenné valouny, mořské houby atd. Poté dostanou kněží, stojící každý u jednoho rohu, od vladyky po jednom hřebu a jednom kameni, a začnou všichni těmito **kameny zatloukat hřeby do prestolu,** aby tím byla deska pevně přibita ke spodní konstrukci, resp. k nohám. Zatloukání se koná opatrně, aby úderem kamenu nebyl zraněn svatý

Svaté ostatky mučedníků připravené k uložení do prestolu

prestol. Pak jsou hřeby zatlučené do prohlubní v desce zality voskomastixem.

Přináší se **džbán s horkou vodou,** vladyka polévá prestol a kněží připravenými čtyřmi mořskými houbami prestol omývají – desku i sloupy. Po osušení prestolu bere vladyka do rukou dva džbánky – jeden **s růžovou vodou** a jeden **s červeným vínem.** Posvětí je a slévá oba džbány do jednoho, načež polévá prestol touto směsí na způsob kříže. Kněží holými dlaněmi roztírají víno po prestolu, a pak houbami; potírají i nohy prestolu. Nakonec zbylou tekutinu osuší novými utěrkami.

Sotva je prestol suchý, začíná jej episkop **pomazávat svatým myrem.** Činí myrem znamení kříže uprostřed desky, a pak na rozích, i na bocích sloupů prestolu ze všech vnějších stran. Všichni kněží při každém jednotlivém pomazání zazpívají rychlé trojnásobné „Alleluja“. Pak biskup učinil tři kříže myrem na každém jednotlivém antiminsu. Při tom se opět zpívalo „Alleluja“. Všechny úkony, jimiž se posvěcuje prestol, se totiž posléze konají i se všemi antiminsy – bere se jeden po druhém (kromě zatloukání hřebů a omývání horkou vodou s nimi činí vše, co při svěcení prestolu).

Pomazání svatým myrem začíná biskup slovy 133. žalmu: „Hle, jaké dobro a jaká útěcha tam, kde bratří žijí svorně!“ A kněz pokračuje v tomto žalmu: „Jako myro na hlavě, kanoucí až na bradu, bradu Áronovu, stékající až na lem jeho roucha. Jako rosa hermónská, jež se snáší na hory sionské. Neboť tam odevzdal Hospodin

požehnání a život na věky.“ Stejnou modlitbu čte kněz, když obléká liturgické roucho.

Poté byly na rohy prestolní desky přiloženy ikonky čtyř evangelistů a každému zazpíván tropar. Biskup při tom skrápí svěcenou vodou zevnitř i zvenku první (spodní) roucho prestolu, které je povinně z lněného plátna (říká se mu řecky sarka nebo „katasarka“) a kněží oblékají tento spodní oděv na tělo svatého prestolu. Oděný prestol je pak mnohonásobně převazován konopným motouzem kolem dokola tak, aby natažená šňůra vytvářela na každé straně prestolu kříž. Konce provazu jsou svázány a spojeny – zapečetěny voskem při kraji prestolu. Nato je prestol odíván do ozdobného vrchního oblečení. U nás jsme ještě nasazovali na posvěcený prestol tzv. „rizu“ – oklad, v našem případě vyřezávaný ze dřeva, který vladyka kropil ze všech vnitřních i vnějších stran svěcenou vodou. Na „oklad“ byl rozprostřen brokátový ubrus a přineseno veškeré vybavení prestolu – sedmisvícen, darochranitelnice, svíčky a lampáda, naprestolní žehnací kříž, Evangeliář apod.

Současně je pokropen i žertveník i jeho povlečení a všechny liturgické potřeby. Vše, co je ve chvíli posvěcení prestolu přítomno v oltáři, je posvěceno blahodatí Ducha Svatého, která sestupuje a jako nebeský olej pomazává svatý prestol.

Na závěr posvěcení prestolu vyšel vladyka k věřícím se zažehnutou svící a požehnal jim se slovy: **„Světlo Kristovo osvěcuje všechny!“** Věřící si od něj zapalují své svíčky, ale jako první přistoupili pod ambon ti, kteří se svou prací či dary nejvíce zasloužili o otevření tohoto chrámu k pravoslavným bohoslužbám, zapálili své svíčky od vladykovy svíce, načež měli tu výsadu společně svými svícemi rozžehnout novou lampádu, kterou pak vladyka postavil na svatý prestol jako první světlo, které na něm po jeho posvěcení hoří. Posléze kněží od vladykovy svíce rozsvítili sedmisvícen a další svíce v oltáři.

Prestol, na kterém se koná svatá eucharistie, je nejdůležitější místo v chrámu, je to ohnisko svatosti, je posvěcením chrámu, místo zvláštní přítomnosti Boha, Boží trůn. Jeho vysvěcení je ukončením stavby (či generální opravy nebo adaptace) chrámu, odevzdáním jej Bohu a předáním věřícím k modlitbě. Mystérium se koná v oltářní části na místě, kde bude prestol bez pohnutí stát. Nic se neděje náhodou. Každý úkon obsahuje mnoho významů. Všechny symboly navazují na oběť Ježíše Krista a Jeho stálá přítomnost dominuje celé slavnosti.

Po posvěcení prestolu se konala večerní bohoslužba, při které se zpíval tropar svátku Povýšení svatého Kříže (jehož opuštění na sobotu

připadlo) a tropar sv. Janu Křtiteli, jemuž byl prestol zasvěcen.

Pravoslavné obřady jsou plny hluboké symboliky a není tomu jinak ani při posvěcování prestolu. Duchovní správce v průběhu obřadu vyšel k věřícím a zasvěcoval je do symboliky svatého prestolu. Dřevěný stůl prestolu zde představuje tělo Kristovo. Skrápění stolu svěcenou vodou jej posvěcuje a připomíná křest Pána Ježíše v Jordánu, kterým začal své veřejné působení. Svaté ostatky těch lidí, kteří dosáhli nejvyšší dokonalosti v následování Kristova evangelia, tj. mučedníků, tvoří srdce svatého prestolu – těla Kristova, a proto se ukládají do nitra uprostřed prestolu. Kvůli tomu se nepoužívá při zhotovování prestolu žádný kovový spojovací materiál, ale vše je organické. Čtyři sloupy – nohy představují nejen čtyři světové strany, ale

také čtyři evangelisty, neboť Kristova církev stojí a slouží na základě evangelia spásy Kristovy. Proto je v rozích vrchní desky prestolu nad každým sloupem položena ikona jednoho ze svatých evangelistů.

Voskomastix, tmel, kterým se sklíží deska prestolu s nohami, **symbolizuje naše spojení s nebeským královstvím,** které vykonal Kristus svou obětí na Kříži, a vůně voskomastixu nám připomíná blahodať, energii Ducha Svatého, kterou Bůh překlenuje propast mezi stvořeným a nestvořeným, mezi námi a Stvořitelem. Blahodatí Svatého Ducha se konají všechny svaté Tajiny, eucharistie, odpuštění hříchů. Vůně blahodati proudí Tělem Církve, tj. mystickým Tělem Kristovým, jako dech proudí našimi těly.

Přibíjení prestolní desky k nohám oltářního stolu čtyřmi hřeby je obrazem Ukřižování, čili přibití těla Kristova na dřevo kříže. Jemu tam

byly probity ruce a nohy – také čtyřmi hřeby. Při jejich zatloukání se dává pozor, aby se nezranila deska prestolu (použité valouny zůstanou navždy pod svatým prestolem). Omývání stolu růžovou vodou a červeným vínem, symbolizuje prolití Kristovy krve, která kanula po dřevě, a vodu, jež spolu s krví vytryskla z probodeného boku Spasitelova.

Pomazání svatým myrem se děje jednak pro nejvyšší posvěcení (podobně jako po křtu je člověk pomazán svatým myrem, a je tím na něj přiložena pečeť daru Ducha Svatého), ale zároveň připomíná obalení těla Páně vonnými věcmi, jak to učinili Josef s Nikodémem. Tělo sňaté

z kříže pak zabalili do lněného plátna, proto i spodní oblečení prestolu (katasarka, tj. „to, co je přímo na těle“) je provedeno z plátna utkaného ze lnu a symbolizuje pohřební rubáš Božího Syna. Převazování prestolu motouzem nám připomíná, že se Kristus nechal spoutat a svázat, aby nás osvobodil z okovů hříchu a smrti. Šňůra obtáčí prestol ze všech stran a na každé z nich vytváří znamení kříže, aby se tím zvěstovalo, že jedině Kristus může svým Křížem spojit všechny, kdo jsou na zemi, do jednoho svého mystického Těla – Církve. Svrchní ozdobné oblečení prestolu (indicie; od řeckého – oblékat) představuje lesk Boží slávy, která se zaskvěla při Kristově Vzkříšení.

Den druhý

Svěcení jihlavského chrámu pokračovalo v sobotu 4. října 2025 ráno, kdy jsme vyšli průvodem z chrámu s křížem, korouhvemi, ripidami, sváteční ikonou, Evangeliářem, kadidlem a vykonali slavnostní průvod kolem chrámu. Prestol vladyka posvětil už v pátek, takže dnes byla na řadě druhá část slavnosti – svěcení chrámu.

Průběh obřadu svěcení chrámu

Všichni se shromáždili venku před chrámovými vraty, kde se četlo z Písma svatého – vladyka sám četl z 1. knihy Královské s modlitbou krále Šalomouna za chrám. Pak se četlo z evangelia o tom, jak se Pán Ježíš procházel v chrámě, v sloupoví Šalomounově. K tomu připojil vladyka modlitbu: „Abychom nyní bez zahanbení vykonali posvěcení tohoto chrámu, který byl postaven ke chválení tvé slávy a k naší spáse.“

Za zpěvu bohoslužebných hymnů **procesí kráčelo od vstupních vrat k prvnímu zastavení** u jižní stěny, kde se četl úryvek z Matoušova evangelia, ve kterém zaznělo Petrovo vyznání: „Ty jsi Mesiáš, Syn Boha živého.“ Ježíš mu odpověděl: „Blahoslaven jsi, Šimone Jonášův, protože ti to nezjevilo tělo a krev, ale můj Otec, který je v nebesích. A já ti pravím, že ty jsi Petr; a na této skále zbuduji církev svou, a brány pekel ji nepřemohou. Dám ti klíče království nebeského, a cokoliv svážeš na zemi, bude svázáno i v nebi, a cokoliv rozvážeš na zemi, bude rozvázáno v nebi.“ Vladyka pak četl modlitbu připomínající stvoření světa, a poté vzýval Hospodina: „K tobě se modlíme a tobě se klaníme, Otče Slova, Pána a Boha našeho, pohleď milostivě na nás, hříšné a nehodné služebníky své, kteří vstupujeme do nebi podobného svatého domu tohoto. Shlédni z nevýslovné slávy své na nový obětní oltář, tobě připravený, a sešli Svatého Ducha svého na nás a na veškeré dědictví své. Duchem Pravdy obnovuj a posvěcuj naše duše a Duchem statečnosti nás posiluj.“ Poté episkop učinil na zdi chrámu znamení svatým myrem, načež byla skropena svěcenou vodou.

Za zpěvu: Svatí mučedníci..., který zněl i včera při budování svatého prestolu, jsme došli k zastavení při východní straně chrámu. Z Lukášova evangelia jsme si připomněli, že naslouchat blaženým slovům Pravdy Boží od Pána Ježíše je důležitější než všechny pozemské starosti: »Když přijala Ježíše do svého domu ... Marta měla plno práce, aby je obsloužila. Přišla

k němu a řekla: „Pane, což tě to nezajímá, že mne má sestra nechala sloužit samotnou? Řekni jí přece, ať mi pomůže!“ Pán jí odpověděl: „Marto, Marto, děláš si starosti a trápíš se pro mnohé. Jen jednoho je však zapotřebí. Marie si dobře vybrala to, oč nepřijde.“« Pak se vladyka Izaiáš modlil: „Ó, Bože! Ty jsi moudře skrze Mojžíše ustrojil dávnou svatyni Stánku svědectví a Duchem Svatým jsi ji posvětil. Ty jsi poručil moudrému Šalomounovi vystavět svatý a skvoucí dům tvé nevýslovné slávě a posvětil jsi jej Duchem Svatým. Ty jsi všem starešinům židovského národa dal, aby na vlastní oči viděli slávu a blahodať Svatého tvého Ducha, který tehdy zahalil tvůj svatý dům. Tebe prosíme, bezpočátečné Slovo a Synu bezpočátečného Otce, sešli nyní i nám blahodať Přesvatého Ducha svého na tento chrám vystavěný k tvé chvále a blahořečení, upevni jej a obdař svou silou ... abychom i my stali se účastníky Svatého tvého Ducha, posvěcovali v Něm své nitro a posilovali svou mysl, aby se správně rozhodovala k tomu, co je ti milé.“ Opět byla zeď chrámu pomazána svatým myrem a pokropena svěcenou vodou.

Při zastávce u severní stěny se četla modlitba: „Učiň chrám tento pevnou tvrzí až do konce věků, aby byla v tobě nezdolná a slavná. A nás učiň hodnými přinášet ti v tomto chrámu, s dobrým svědomím a jak se náleží, neposkvrněnou chválu, oběti a slavosloví, abychom zde velebili tebe i Syna tvého, jednorozeného Pána našeho Ježíše Krista, i Svatého Ducha, a s bázní se tobě klaněli a ukázali se být hodnými slitovnosti svaté tvé. Kéž jsou ti příjemné naše modlitby přinášené tvé nevýslovné dobrotě za nás a lid tvůj.“ Poté se světila stěna, jako na předešlých místech.

Nakonec jsme stanuli opět před hlavními vraty na západní straně chrámu. Episkop se po-

modlil: „Vládce, Hospodine, Bože náš, jenž jsi ustanovil na nebesích řády a voje andělů a archandělů ke službě slávy své, s vchodem naším spoj i příchod svatých andělů, kteří by tobě s námi spolusloužili a spoluoslavovali dobrotu tvou.“ Na to byl pokropen chrám i z této strany.

Následovala **zvláštní část obřadu, při které archijerej klepe křížem na zavřenou bránu chrámu** se slovy z žalmu: „Knížata, otevřte své brány! Otevřete se, vchody věčné! Ať vstoupí Král slávy.“ Zevnitř zazní tázavě: „Kdo je ten Král slávy?“ Archijerej venku před bránou říká: „Hospodin silný a mocný, Hospodin mocný v boji. To je ten Král slávy.“ Zevnitř se opět táže hlas: „Kdo je ten Král slávy?“ Archijerej opět tluče na chrámové dveře: „Hospodin mocností – On jest Král slávy ... Hospodin mocností, silný v boji, Pán pokoje! To je ten Král slávy.“ Vrata se

otevírají za zpěvu: „Knížata, otevřte své brány! Otevřete se, brány věčné! Ať vstoupí Král slávy.“ Archijerej – a za ním všichni – vstupují do chrámu.

Symbolika toho dialogu se odvíjí od smyslu proroctví, kterým tato slova z žalmu původně byla. Král David prorokuje o Kristu, jak se oděn naším lidstvím vrací na nebesa (vzpomínáme tuto událost, která se stala 40 dní po Kristově Zmrtvýchvstání, při svátku Nanebevstoupení Páně). Sv. David předviděl svým prorockým zřením, jak ho andělské mocnosti nemohou poznat či spíše je pro ně nepochopitelné, jak se Bůh Syn stal nositelem zmučeného lidského těla. Nakonec se však před Ním sklánějí jako před vítězem nad smrtí a nad každým nepřítelem a otevírají brány nebeské k slavnostnímu uvítání bohočlověka, Syna Boha Otce i syna člověka, a k jeho triumfálnímu návratu na nadnebeský Boží trůn. Tento obraz slavnostního vchodu Krista na nebesa používáme při svěcení chrámu, protože i sem při svěcení vstupuje Kristus, aby při božské liturgii přebýval mezi námi. Skrze Ducha Svatého on sám v chrámu na prestolu koná svou velekněžskou službu, přináší se v oběť a podává nám své Tělo a svou Krev. Liturgie je přece ten věčný stan, který si Bůh Syn rozbil uprostřed nás (Jan 1,14).

Uprostřed chrámu vladyka v modlitbě vzpomenul na svaté apoštoly, kteří „nám v Duchu Svatém předali řád křtu čili rození synů Božích, ustanovili budování chrámů a službu oběti oltářní; kněžím uložili kánony a zákony, které i my hříšní dodržujeme, a tobě, Bohu věčnému se klaníme a prosíme tebe, milostivý Pane. Naplň slávou svou a blahodatí tento chrám, který byl zbudován k chválení tebe, a jeho oltář ukaž jako svou velesvatyni. Abychom i my, kteří před svatým prestolem této velesvatyně stojíme, jako před hrozivým trůnem tvého království, mohli s bázní a bez pohanění zde sloužiti tobě a povznášet modlitby za nás a veškerý lid tvůj.“

Protože svatý prestol byl posvěcen už včera, přistoupilo se rovnou k posvěcení interiéru chrámu. Četl se 25. žalm: „... Umyji v nevinnosti ruce své a obejdu obětní oltář tvůj, Hospodine, abych uslyšel hlas chvály tvé a vypravoval všech-

ny divy tvé. Hospodine, já si zamiloval krásu domu tvého a místo přebývání slávy tvé. Nezahubiž s bezbožnými duši mou a s vražedníky život můj; v jejichžto rukou nepravosti jsou a pravice jejich úplatků plná. Já pak v dobrosrdenství svém chodím, vysvobodiž mne, Hospodine, a smiluj se nade mnou. Noha má stojí na cestě pravé, ve shromážděních dobrořečiti budu tobě, Hospodine."

Poté všichni sklonili svá kolena a archijerej v kleče pronášel **hlavní modlitbu posvěcení chrámu:** „Ó, Hospodine zástupů, skrze Církev svou zakládáš svaté chrámy své a budueš oltáře po celé zemi, aby v nich byly přinášeny tobě svaté a nekrvavé oběti. Ty jsi chtěl, aby byl postaven tento chrám Svatého Ducha a sv. Jana Křtitele k slávě tvé i jednorozeného Syna tvého a Svatého Ducha. Ty sám tedy, králi nesmrtelný a hojnými, velikými dary obdařující, vyslyš nás hříšné, kteří se k tobě modlíme, a sešli uctívaného a všemocného Přesvatého Ducha, aby posvětil chrám tento! Naplň jej věčným světlem svým! Přivol, aby se stal oltářem tvým! Učiň jej trůnem tvé slávy! Ozdob jej božskými a nadpozemskými dary tvými! Nechť je světlem pro bloudící, lékem pro trpící, nemocným k uzdravení a démonům hrozným! Kéž jsou oči tvé na něj upřeny ve dne i v noci a uši tvé ať naslouchají modlitbám těch, kteří v bázni Boží a s veškerou úctou budou do něj vstupovat a vzývat přeslavné a nejuctívanější jméno tvé. Kdykoliv budou k tobě volat, vyslyš je s nebes, ukazuj jim milost svou a smiluj se nad nimi. Ochraňuj tento dům svůj až do konce věků! Působením a mocí Svatého Ducha zachovej bez pohnutí obětní stůl v něm postavený, zjev tento oltář jako velesvatyni svou!"

Se slovy: „Světí se chrám tento a ikony na stěnách, jimiž je ozdoben, pomazáním svatým Velkým myrem a pokropením svěcenou vodou, ve jménu Otce i Syna i Svatého Ducha. Amen," kráčel episkop se svatým myrem a štětcem nasazeným na dlouhé tyči k východní, západní, jižní a severní stěně a všude kreslil myrem vysoko na zdech znaky kříže a kropil svěcenou vodou. Pak pomazal středové stropní oblouky nad věřícími a ikonostas. Při každém pomazaní se zpívalo: „Alleluja! Alleluja! Alleluja!"

Znamení kříže kreslí archijerej svatým myrem na stěny chrámu dle starobylého způsobu – tak, jak se zjevilo znamení Kristovo sv. císaři Konstantinovi (ve tvaru spojených řeckých znaků CH a R – Christos). Myrem poznačil i klenby a ikonostas.

Nakonec tohoto obřadu vyšel z oltáře s hořící svící, kterou požehnal lid, řka: „Světlo Kristovo

osvěcuje všechny!“ A věřící přistupovali zažehnout si svíčky od vladyky.

Zpěváci zpívali: Skvěj se, skvěj se, nový Jerusaleme, | neboť září na tobě sláva Hospodinova. • Dům tento Otec postavil | a Syn upevnil • a Duch Svatý posvětil, | k osvícení a posvěcení duší našich.

Poté zapěli krásný tropar mučedníkům a všem svatým:

Církev tvá, Kriste Bože náš, | krášlí se krví

mučedníků celého světa, • jako by se nachem přioděla | šarlatem a purpurem ozdobena • jejich ústy volá k tobě: | Sešli lidem svým hojná slitování, • na zemi žijícím uděl pokoj | a duším našim milost velikou.

O drobné zvláštnosti našeho prestolu

Při zhotovení prestolu bylo použito masivní dubové dřevo bez kovového spojovacího materiálu. Do páté, prostřední nohy prestolu s dutinou, je vložena kovová schránka z nerezové oceli s ostatky svatých mučedníků. Dále jsou sem vložena zapsaná jména přítomných a zakládací listina. Nad dutinou se schránkou je umístěno víčko s křížem. Na prostřední noze je zpředu zasazen kříž, který byl zhotoven z výjimečného dubového dřeva. Toto dřevo má černou barvu a bylo vytaženo z bažin v moravské oblasti Podyjí, poté na něm byla provedena datová expertiza a také se stalo předmětem vědecké práce: dřevo je staré více než 3000 let a rostlo na zemi v době například proroka Izaiáše, krále Davida a dalších starozákonních proroků.

Načež začala archijerejská božská liturgie. Za zpěvu antifon postřihl vladyka našeho věřícího, bratra Vasilije na stupeň žalmisty a udělil mu hodnost hypodiákona.

Při kázání se na přítomné věřící obrátil otec Aleksii Kukhta z Olomouce a pohovořil o tom, co znamená pro věřícího člověka chrám. Zdůraznil, jak blahodárné je mít svůj chrám, přicházet tam na modlitbu a sloužit Bohu. Jaké dobro tam Bůh rozdává všem, kteří jsou tam přítomni.

Každý náš chrám na zemi je jako ráj, přebývají tam andělé, vstupujeme do ráje. Ano, Bůh je všude, ale v Církvi je přítomen zvláštním způsobem. Jen zde totiž sestupuje Duch Svatý, aby proměňoval chléb a víno na Tělo a Krev Kristo-

vy. Mimo Církev působí Bůh tak, jako působí i mezi pohanskými národy, kde se snaží dotknout se jejich srdce, aby je odvrátil od zla a přivedl je ke spravedlivému životu, k soucitu a k pochopení, že existuje něco víc, než jen tento materiální svět. U lidí věřících v evangelium, ale setrvávajících mimo svaté Tajiny církve, působí Bůh podobně, jako působil mezi židy v době Starého zákona. Navazuje s nimi vztah, přivádí je k sobě a vede je k mravnému životu a zbožnosti. Avšak jen v Církvi jsme skrze svaté Tajiny a věroučné a kanonické napojení na apoštoly účastni všech plodů Kristova Ukřižování a Zmrtvýchvstání, všeho toho, co pro nás Kristus vykonal, aby nás spojil s sebou. To je ten rozdíl mezi lidmi v Církvi a věřícími mimo ni. Mimo Církev nelze dosáhnout sjednocení s Bohem, plného společenství, jak o tom hovořil Pavel: „Nežiji už já, žije ve mně Kristus.“ Jedině v jednotě s Církví máme přístup k nejvyššímu způsobu života, kterým je život v Kristu. Výrazem a zviditelněním Církve je chrám, ve kterém jsou shromáděni věřící a společně konají svatou liturgii.

Závěr slavnosti

Byli mezi námi i ti, kteří vynaložili mnoho námahy a vlastních prostředků, aby vznikl tento Boží Dům. Všichni jsme děkovali Pánu Bohu za tento den. Na všechny, kdo se podíleli, se myslí, jsou v Boží paměti, jejich jména jsou na věčnou památku uložena v nitru svatého prestolu, a již zde v pozemském životě oceňujeme jejich snahu, přičinění a pospolitost.

K věřícím se duchovní správce obrátil se slovy: »Byly to Vaše ruce, Váš čas, Vaše pomoc, práce a příspěvky i dary, které budovaly a adaptovaly tento chrám, aby ožil a abychom se zde mohli modlit. Některým z vás, kteří nejvíce pomohli,

Svěcení antiminsu pro tento chrám

ještě bude na závěr předáno zvláštní poděkování. Ale nyní bych rád děkoval všem bez rozdílu. Všem, kteří jakoukoliv pomocí, či jakýmkoliv darem, třeba i malým příspěvkem a nebo modlitbou či sympatiemi pomáhali tomuto chrámu, aby se stal opět prostorem duchovního života a příbytkem svaté liturgie, kde se ke spáse podává svaté přijímání. Vám všem patří veliké díky od nás zástupců místní pravoslavné církve, a věřím, že Vás všechny za to odmění Hospodin v království svém. Ať vám všem i vašim rodinám slouží tento chrám k získávání věčné spásy, ať dobrotivý a milující Bůh vám všem daruje blažené přebývání v jeho náruči po všechny věky!«

Posvěcení chrámu je vždy krásný a nezapomenutelný den, plný duchovního povznesení. Z účastníků tohoto památného dne vyzařovala radost a duchovní nadšení.

Pravoslavná úcta k Panně Marii

Úloha Panny Marie v historii spásy lidského rodu je v pravoslaví vyjádřena jejím pojmenováním Matka Boží či přesvatá Bohorodice. Toto pojmenování má svůj věroučný smysl. Znamená, že její Syn, Ježíš Kristus, je nejen člověk, ale zároveň i Bůh.

Lidství tedy má Syn Boží a náš Spasitel od své Matky. Podle pravoslavné teologie má od ní plné lidství, protože rodiči Panny Marie byli lidé – starozákonní kněz Jáchym a jeho manželka Anna. To také znamená, že se Panny Marie týkal dědičný hřích (tedy prarodičovský hřích Adama a Evy). Nedopustila se však osobního hříchu, když žila od svého raného dětství při starozákonním chrámu mezi chrámovými pannami v modlitbě, studiu svatých Písem a práci pro chrám.

Při Zvěstování Pannu Marii navštívil archanděl Gabriel se zprávou, že „z Ducha Svatého počne a porodí Syna“. Panna Marie právě spřádala purpurovou nit pro utkání chrámové opony. Archandělovi odpověděla: „Jsem služebnice Páně, staň se mi podle tvého slova.“ Tehdy se uskutečnila osobní Padesátnice Panny Marie (sestoupil na ni Svatý Duch). Událost zobrazuje ikona svátku Zvěstování přesvaté Bohorodice.

Tím, že má Ježíš Kristus dokonalou Božskou a plnou lidskou přirozenost, může být naším Spasitelem, vždyť zachránit nás mohl jenom tím způsobem, že od své Matky obdržel a na sebe vzal naše nemocné a hříchem raněné lidství. Pravoslavná církev se tak drží původního christologického a mariologického učení sedmi všeobecných sněmů. (Nevyznává tedy učení o Neposkvrněném početí Panny Marie, což je součástí římsko-katolické věrouky. Toto učení odporuje původní církevní věrouce a narušuje nejen správné chápání úlohy Matky Boží v křesťanském kultu, ale má negativní dopad i na pravdivé pojetí křesťanské soteriologie, tedy nauky o spáse člověka.)

Přesvatá Bohorodice je Matkou Boží. Ve Starém zákoně ji předobrazil nespalitelný keř, který viděl prorok Mojžíš na hoře Sinaj. Matka Boží je k němu přirovnávána, neboť to, že ve

Deesis

svém nitru nosila samotného Boha, jí nikterak neublížilo.

Matka Boží za svého života očekávala od svého Syna záchranu, spásu, kterou potřebovala, podobně jako všichni ostatní lidé. Při jejím zesnutí Spasitel vzal její duši k sobě a vynesl ji na nebesa. Krásně tuto skutečnost zpodobuje ikona této události – Zesnutí přesvaté Bohorodice.

Ježíš Kristus naslouchá přímluvám své Matky zvláště pozorně. Podle svého vlastního ustanovení „cti otce svého a matku svou" je totiž dle pravoslavných teologických úvah i jakožto Bůh a Pán své Matky zavázán poslouchat ji synovskou poslušností. Proto je v pravoslavné církvi Matka Boží nazývána Rychlou pomocnicí, Matkou ustavičné pomoci a dalšími pojmenováními, vyjadřujícími tuto skutečnost. Nejčastějším pravoslavným modlitebním zvoláním je dokonce: „Přesvatá Bohorodice, spasiž nás!" To neznamená, že by Panna Marie byla v pravoslaví chápana jako spoluvykupitelka, jak se to někdy děje v západní římskokatolické církvi, ale myslíme tím, že má moc nás zachránit svými přímluvami – má totiž smělost jako nikdo jiný orodovat za nás u svého Syna.

Přesvatá Bohorodice je jako přímluvkyně zobrazována na ikonách typu **Deesis.** Tato kompozice je nedílnou součástí tzv. vysokého ikonostasu, který bývá obvyklý především ve slovanském pravoslavném prostředí. V centru je zobrazen Spasitel uprostřed nebeských andělských mocností, po jeho pravici stojí v přímluvné modlitbě Jeho Matka, po levici pak svatý Jan Křtitel.

Také **svátek Záštity přesvaté Bohorodice** (csl. „Pokrov“) vyjadřuje, jak důležité jsou přímluvné modlitby Panny Marie. Tentokrát přímluvy za modlící se lid, shromážděný v chrámu města Konstantinopole, obklopené pohanskými nájezdníky.

Nejstarším typem bohorodičné ikony je však **Odigitria** (Ukazatelka Cesty). Panna Marie zde drží v náručí Syna a ukazuje na něj. Tato kompozice je vykládána ve smyslu evangelního výroku Ježíše Krista: „Já jsem ta cesta, pravda i život, nikdo nepřichází k Otci, než skrze mne.“ Tento ikonografický typ sahá až k první, lidskou rukou vytvořené, ikoně, kterou dle církevní tradice zhotovil evangelista Lukáš.

Dalším velmi rozšířeným typem bohorodičné ikony je **Eleusa** (Milostivá). Vznikl v Byzanci počátkem druhého tisíciletí. Matka a Dítě se na této ikoně ve vzájemné lásce dotýkají svými tvářemi. Matka již ale také předvídí utrpení svého Syna, což se odráží v jejím výrazu a gestu. Církev ikonografickým zdůrazněním lidské stránky Spasitelovy Osoby bojovala proti souhrnu christologických herezí, které se v 8. století projevily v ikonoborectví.

Podtypem ikony Eleusa je ruský typ ikony zvané **Umilenije**, tedy Dojetí. Nejslavnější ikonou typu Umilenije je Vladimirská Bohorodice, která byla darem byzantského císaře knížeti Vladimírovi k pokřtění Kyjevské Rusi. Ikona Bohorodice Vladimirské byla po celé tisíciletí na Rusi šířena v nesčetných opisech, a je i dnes jedním z nejoblíbenějších ikonografických námětů.

V řeckých monastýrech je oproti tomu nejobvyklejším chrámovým modlitebním ikonografickým typem přesvaté Bohorodice ikona **Axion Estin** (csl. Dostojno jest). Ikona bývá v chrámech umístěna obvykle na pravé straně od ikonostasu (při pohledu z oltářní části), zasazena ve zvláštní schránce (řec. kivotu). Originál ikony Axion Estin se nachází na Svaté Hoře Athos v chrámu Protaton v Karyes.

Ikona Axion estin

Podle církevní tradice ikonopisec, který ikonu zhotovil, složil při jejím psaní v roce 980 za pomoci archanděla Gabriela jeden z nejkrásnějších a v církvi nejužívanějších hymnů opěvujících Matku Boží:

„Jest v pravdě důstojno, blahosloviti tebe, Bohorodici. Vždy blahoslovenou a přečistou, Matku Boha našeho. Tebe nad cherubíny ctěnější a nad serafíny bez přirovnání slavnější, bez porušení Boha Slovo porodivší, pravou Bohorodici velebíme.“

Jana Baudišová

Zesnutí Panny Marie

K svátku Zesnutí přesvaté Bohorodice

Zesnutí Matky Boží není smutnou událostí, je to den triumfu Panny Marie. V pravoslavné bohoslužbě na tento svátek jsou obsažena slova, která vyprávějí o hlavním smyslu této události: „Panna vystupuje ze země na nebe." Proto se v Zesnutí Panny Marie zjevuje její sláva. A takový její konec pozemské životní pouti je vzorem zbožného konce pro každého věřícího člověka. Taková končina jejích pozemských dnů je obrazem Paschy, tedy Vzkříšení, které čeká každého, kdo věří v Ježíše Krista.

Po Nanebevstoupení Kristově žila Maria podle Epifania Moudrého ještě 24 let. Epifanios píše, že Panně Marii bylo 14 let, když počala z Ducha Svatého Pána Ježíše, Spasitele a v 15 letech ho porodila. Po Kristově Vzkříšení podle Epifania žila ještě 24 let. Tudíž zesnula, když jí bylo 72 let. Existuje však i jiný názor, který se uvádí v církevních dějinách, že po Kristově smrti žila ještě 12 let a zesnula v 60 letech. Neboť apoštolové, jak se praví v církevních dějinách, právě v tu dobu už 12 let po Nanebevstoupení Krista kázali svaté evangelium.

Když mluvíme o zesnutí Panny Marie, vyhýbáme se slovu „smrt", protože takový blahoslavený konec, kterého se dostalo Panně Marii, nelze nazvat smrtí v žádném smyslu a v žádném významu tohoto slova.

Je známo, že po Nanebevstoupení Krista navštěvovala přesvatá Panna Maria velmi ráda místa, kde byl Pán pokřtěn, kde se 40 dní postil na Hoře pokušení, kde se odehrávaly významné události z Jeho života. A prožívajíc stále tyto události, cítila touhu setkat se s Kristem, svým milovaným Synem a Pánem. Modlila se a prosila, aby jí Pán dal možnost opustit tento svět a těšit se ze společenství s Ním, svým Synem a svým Pánem.

A tehdy se jí zjevuje anděl, který, když vstoupil do jejího příbytku, řekl: „Raduj se, milostiplná Maria, která jsi přijala požehnání Toho, kdo dal spásu Jákobovi," myslí se patriarcha Jákob. „Hle, Paní, přinesl jsem ti palmovou ratolest z rajské zahrady. Přikaž, aby ji nesli před pohřebním průvodem, vždyť za tři dny budeš vzata z těla, neboť tebe, jako ctihodnou svou Matku, očekává tvůj Syn." Panna Maria odpovídá na tento pozdrav anděla slovy: „Jestliže jsem vpravdě nalezla milost v tvých očích, prosím, zjev mi své jméno, ale ještě více prosím, aby se moji synové a bratři, apoštolové, shromáždili ke mně, abych je mohla ještě jednou uvidět tělesnýma očima, být jimi pohřbena a odevzdat duši Bohu před jejich zraky. A ještě o jedno prosím a zapřísahám tě, ať se má duše, až bude opouštět tělo, nesetká s žádným děsivým duchem, a satan ať nade mnou nemá žádnou moc."

Vidíme pokoru Panny Marie; není v ní žádná samolibost a napodobujíc Davida, prosí Pána, aby v den zlých duchů neobklopili její blaženou duši, až se odloučí od těla. Anděl jí odpověděl: „Proč se ptáš, Paní, na mé jméno? Je podivuhodné a plné velikosti. Uvidíš, jak již dnes přijdou k tobě a shromáždí se apoštolové, kteří pak vykonají důstojný pohřeb, a v jejich přítomnosti odevzdáš Bohu duši. Cožpak Ten, kdo kdysi za vlasy přenesl proroka z Judeje do Babylonu, nemůže v okamžiku přivést k tobě apoštoly?

Proč se bojíš setkání se zlým duchem, kterého jsi již rozdrtila? Zbavila jsi ho veškeré moci, ale budiž vůle tvá, nesetkáš se s ním.“ A když anděl pronáší tato slova, začíná v nevýslovném světle stoupat do nebes. Přesvatá Panna pak zůstává ve svém příbytku, v záři té palmové ratolesti, která jí byla přinesena z ráje jako záruka blaha, které ji očekává v nebesích.

V té době byl apoštol a evangelista Jan Theolog v Efezu. A náhle uprostřed jasného nebe zazněl hrom, sestupuje obrovský oblak, který zastínil a pozvedl evangelistu Jana Theologa a přenesl ho z jednoho místa na jiné, tedy z Efezu do Svaté Země.

Sotva jej Marie uviděla, užasla, protože vztah Panny Marie s Janem Theologem byl jedinečný. Vždyť Kristus na golgotském kříži, v agónii a těsně před smrtí, učinil Jana Theologa svým bratrem a Pannu Marii jeho matkou. To znamená, že i na golgotském kříži plnil Pán Božské přikázání, micvot, ctít otce a matku, a tudíž se synovsky postaral o Pannu Marii, aby nezůstala bezdětná. Kdo by ji jinak chránil po jeho smrti a Nanebevstoupení? Jan se tedy stal opravdovým synem Panny Marie, adoptovaným samotným Kristem. Skrze osobu apoštola Jana ji považujeme my všichni křesťané za svou Matku, protože i nás přijala za své děti. Ona je původcem naší spásy.

Poté, co apoštola Jana Theologa Maria spatřila, zvolala: „Ó, synu můj Jene, vzpomeň si na slova svého učitele, kterými nás svěřil jeden druhému jako matku a syna. A nyní mě Pán volá a já splácím dluh lidské přirozenosti a svěřuji své tělo tvé pečlivé péči.“ Když Panna Maria říká, že splácí dluh lidské přirozenosti, myslí se tím, že všem lidem je souzeno zemřít. Víme, že když král David umíral, říkal něco podobného, jeho slova zněla takto: „Odcházím cestou, po které musí kráčet všichni pozemšťané.“ A dále svatá Panna Marie prosí Jana Teologa, aby se postaral o její řádný pohřeb, protože se dozvěděla, že židé po její smrti plánují zmocnit se jejího těla, ukrást je a spálit, aby nezůstaly žádné stopy po té, skrze kterou na tento svět přišel Kristus Spasitel.

Po chvíli se ozval jakýsi zvuk před příbytkem. Jan vyšel ven a viděl, jak na oblacích sestupují apoštolové. Nevěděli, proč je Pán shromáždil, navíc takto zázračným způsobem, zdravili se navzájem, neboť se dlouho neviděli. Jan Theolog je tedy zasvětil do tajemství blízkého zesnutí Panny Marie. Přitom pronáší tato slova: „Hleďte, bratři, aby nikdo z vás nenaříkal, až uvidíte její zesnutí, jinak budou lidé zmateni a řeknou: Podívejte se, jak se bojí smrti ti, kteří jiným káží o vzkříšení.“

Nyní pohleďme, jak se zázračně shromáždění apoštolé stali svědky zesnutí Panny Marie, při kterém sám Syn její, Pán náš Ježíš Kristus v nevypravitelném světle, obklopen patriarchy, proroky, anděly, sestoupil pro její blaženou duši, čistou a panenskou. Tehdy vzal její blaženou duši do svého náručí, což vidíme na pravoslavné ikoně Zesnutí přesvaté Panny Marie.

Událost zesnutí Matky Boží vlastně začíná zvoláním samotného Krista: „Pojď, má vyvolená, a já tě pozvednu ke svému trůnu, neboť jsem si zamiloval tvou krásu.“ Ona odvětila: „Připraveno je srdce mé, Bože, připraveno je srdce mé.“ Jak slyšíme, proběhl rozhovor mezi Kristem a přečistou Pannou Marií. Vtom začali všichni, kdo přišli s Ježíšem, tj. patriarchové, proroci, zpívat: „Ta, která nepoznala nezákonné lože, obdrží plod své čistoty při odplatě svatým du-

ším.“ Je to jakási variace na knihu Moudrosti (3,13). V ten samý okamžik začala zpívat i sama Maria: „Od nynějška mě budou blahoslaviti všechna pokolení, že mi učinil veliké věci ten, který je mocný, a svaté je jméno Jeho.“ To je citát z evangelia podle Lukáše (1,48-49).

Po zesnutí přesvaté Bohorodice se vypravil pohřební průvod přenášející přečisté tělo Panny Marie na místo pohřbu. A tehdy židé začali hledat tento průvod, ubírající se úzkými uličkami města. Židé slyší zpěv lidí, kteří doprovázejí tělo Matky Boží, jenže nikoho nevidí. Zvláštní, modře se třpytící, majestátní oblak totiž sestoupil na celý tento průvod, a nikdo zvenku nemohl vidět dovnitř. Venku lidé slyšeli pouze zpěv apoštolů a jiných křesťanů, kteří zpěvem žalmů doprovázeli přesvatou Pannu Marii.

Řízením Božím jeden z židovských kněží tento průvod přesto uviděl, a v zuřivé zlobě se vrhnul na posmrtné lože Panny, aby převrátil její máry a její blahoslavené tělo tím chtěl svrhnout na zem. Jenže když se svýma rukama dotkl neseného lože a pevně je uchopil, zjevil se Boží anděl a mečem mu v mžiku uťal ruce. Useknuté dlaně a zápěstí se dál pevně držely lože, takže tam tyto zbytky rukou zůstaly viset. Žid, jemuž z rukou zůstaly jen pahýly, padl na zem. Viděl anděla, pochopil, že to je Boží hněv. V ten okamžik se průvod samozřejmě zastavil. Apoštolové se tohoto člověka ptají, co chtěl udělat. Vysvětlují mu, že anděl by se Panny Marie takto nezastal, kdyby nebyla vyvolenkyní Boží. V církvi je známo podání, že tento žid se stal prvním člověkem na Zemi, který začal volat: „Přesvatá Bohorodice, spasiž nás!“ Pak na pokyn apoštolů připojil své useknuté ruce k tomu, co viselo na márách, a jeho ruce se zázračným způsobem opět staly celými. Zůstaly mu však jizvy na místech, kde se spodní části rukou oddělily od jejich zbytku. Poté už i on kráčí s tímto průvodem spolu s křesťany, již jako vyznavatel křesťanské víry kvůli zázraku, který se při pohřbu Přesvaté Panny Marie projevil.

Staré podání hlásá, že Pannu Marii pohřbili v jeskyni, jak to bylo v té době zvykem, a vchod do jeskyně zavřeli. Avšak po nějaké době dorazil na místo apoštol Tomáš, který se vždy opožďuje, a ostatní apoštolé mu vyprávěli, jak se konal pohřeb Panny Marie. Tomáš zatoužil ji spatřit, aby se s ní mohl rozloučit a naposledy na ni pohlédět. A když přesvědčil apoštoly, aby souhlasili, přivedli jej na místo, kde byla pochována. Přišli tedy na místo, kam položili tělo Panny Marie, odvalili kámen před vchodem do jeskyně a otevřeli místo pohřbu. Tam však nikdo nebyl. Když vycházeli z jeskyně, naplnilo ji celou nepopsatelné světlo a především prostor před jeskyní. Všichni viděli ve vzduchu svatou Pannu Marii, obklopenou anděly, archanděly, cherubíny a serafíny. A ona, jako nebeská královna, sedí na svém trůnu. Všichni apoštolové začínají volat s ostatními věřícími: „Přesvatá Bohorodice, spasiž nás!“

O přesvaté Bohorodici

V pravoslavné církevní tradici stojí přesvatá Panna Maria výše než andělé, výše než archandělé, výše než cherubíni, výše než serafíni, a je po Svaté Boží Trojici a Spasiteli Ježíši Kristu naše první naděje. Někdo se zeptá: Proč je pokorná Panna z Nazareta výše než andělé, archandělé, cherubíni, serafíni? Položme si tedy otázku: Kdo z andělů, archandělů, cherubínů, serafínů, obraceje se ke druhé Božské Osobě Svaté Trojice, k Synu Božímu, může při tom použít slova: „Synu můj milovaný“? Nikdo! Jen

Bůh Otec a přesvatá Panna Maria. A další otázka: Kdo z andělů, archandělů, cherubínů, serafínů, může milovat druhou Osobu Svaté Trojice rodičovskou láskou? Nikdo! Jen Bůh Otec a Přesvatá Panna Maria. Proto byla v Panně Marii obnovena Boží podoba (kterou byl člověk obdařen při stvoření světa) nejúplnějším způsobem.

Ona je pravou vyvolenkyní Boží. A vzpomeňme si, jak kdysi anděl, když k ní přistoupil, řekl: **„Raduj se, milostiplná, Pán s tebou, požehnaná jsi mezi ženami.“** (Luk 1,28) Anděl ji zdraví jako plnou milosti – jako naplněnou Boží blahodatí – mezi všemi ženami. A anděl jí tenkrát při události Zvěstování sdělil tajemství, že skrze ni se na tento svět narodí Kristus Spasitel. Ale ona se ptá: „Jak se to stane, když muže nezná?“ Ale proč se na to ptá? Vždyť je již zasnoubena. Anděl se zjevuje zasnoubené panně, a zdálo by se, že narození dítěte je plně logické. Leč církev činí takový závěr: ano, byla zasnoubena, ale složila slib panenství, a její starší snoubenec Josef složil slib, že bude toto její panenství chránit. A anděl Boží, odhaliv toto tajemství, se jí vlastně ptá: „Jsi připravena na setkání?“ Co je to za setkání? **V lůně Panny Marie má dojít k setkání mezi Božským a lidským,** kdy se nám Bůh tak přiblížil, že se stal jedním z nás, pro nás lidi a pro naši spásu. Ale tomuto setkání musel předcházet souhlas Panny Marie. A je svět lidí připraven dát souhlas k tomu, aby Bůh vstoupil do našeho života a žil mezi námi jako člověk? Jak o tom píše apoštol Pavel: podobný nám ve všem kromě hříchu. Přesvatá Panna Maria odpovídá souhlasem. Svůj souhlas tudíž nedává jen za sebe, ale za celý lidský rod. A od toho okamžiku se v jedné Osobě Kristově spojuje Božské a lidské: nerozlučně, nerozdělitelně, nezměnitelně, nesmíšeně (neslitě, bez splynutí), jak to formulovali svatí Otcové na IV. všeobecném sněmu v Chalcedonu (v r. 451).

Tehdy Maria řekla: **„Hle, jsem služebnice Páně, staň se mi podle tvého slova.“** (Luk 1,38) Ona za sebe i za každého z nás projevila souhlas, aby Kristus vstoupil do našeho lidského života. Víme, že v Novém zákoně je někdy nazývána „Matkou Ježíšovou“ i „Matkou Páně“ (Luk 1,43). Panna Maria je Matkou Ježíšovou, tedy Jeho pravého lidství, a Matkou Páně – toho spojení lidského a Božského, které se děje v jejím lůně, což nám umožňuje nazývat ji Bohorodicí, jak to potvrdil III. všeobecný sněm v Efezu v r. 431.

Co můžeme říci o tom, že **zachovala své panenství?** Podívejme se do knihy proroka Ezechiele: „A řekl mi Hospodin, tato brána bude zavřená, neotevře se, a žádný člověk jí nevejde, neboť Hospodin, Bůh Izraele, jí vešel, a bude zavřená.“ Toto je prorocké svědectví o tom, že do Panny Marie vstupuje sám Pán, a tato brána, skrze kterou vchází a potom vychází při zázračném narození Krista, zůstává neporušená. Neboť Kristus – podobně jako kdysi zavřenými dveřmi vstoupil do sionské horní místnosti – vyšel z Panny Marie zavřenými dveřmi ženského lůna, aniž by poškodil její panenství, .

A podívejme se do knihy Skutků, kde se píše o tom, jak **díky jednomyslnosti apoštolové přijali Ducha Svatého.** To je pro nás svědectvím, že díky naší jednomyslnosti se i my podílíme na blahodati Ducha Svatého. „Všichni tito jednomyslně setrvávali v modlitbě a prosbách s některými ženami a s Marií, Matkou Ježíšovou.“ Tato jednomyslnost Božího lidu s Marií, Matkou Ježíšovou a Matkou Páně, zajišťuje pro nás seslání blahodati Ducha Svatého. Vždyť se jedná

Ikona Zv ěstování (Ochrid)
Předchozí ikona:
Zesnutí (15. stol., krétská škola)

o Slovo Boží, a proto jakýkoli detail, jakýkoli obraz, který nám nabízí, má mít pro nás nějaký význam.

Nyní se podíváme na Žalm 44,10. Zde se mluví o tom, jaké slávy se dostane Panně, přesněji již se dostalo, když vstoupila do Božího království: „... mezi tvými ctěnými (před Hospodinem) stála královna po pravici tvé, oděna jsouc v překrásný zlatý šat.“ Kdysi se apoštolové ptali, kdo bude vpravo, kdo vlevo, u Ježíše Krista v Božím království. A zde se s naprostou zřejmostí říká to, co o přesv. Bohorodici říká kněz při každé liturgii: „Stanula královna po pravici tvé, oděna jsouc v překrásný zlatý šat.“ To je přesvatá Panna Maria, která díky své neposkvrněnosti a čistotě dosáhla veliké milosti. Přitom projevovala krajní pokoru podle Slova Božího, které praví: „Bůh se pyšným protiví, ale pokorným dává blahodať.“

Nyní otevřeme knihu Píseň písní (4,7): „Celá jsi krásná, má milovaná, a není na tobě poskvrny.“ Přesvatá Panna Maria, podle učení Pravoslavné církve, **ačkoliv i ona nesla na sobě prvotní hřích, neměla osobního hříchu.** „Celá jsi krásná, má milovaná, a není na tobě poskvrny.“ Skutečně, něco takového lze říci jen o zvláštní vyvolenkyni Boží. A v té samé knize se o přesvaté Panně Marii říká: „Holubice má, Čistá má,“ právě pro svou čistotu, svou pokoru, kvůli tomu, že na ní neulpěla žádná poskvrna hříchu, neboť byla předem vyvolena a **byl na ní Duch Svatý už při jejím narození.** Pravoslavná církev učí, že ačkoliv Panna Maria byla počata jako každý z nás, jak je řečeno: „V nepravosti jsem byl počat,“ ale narodila se již v posvěcení. Jak to víme? Jinak by Církev její Narození neslavila. Říká se v žalmu: „V nepravostech jsem byl počat, v hříchu mě rodila matka má.“ Tudíž slavit něčí narození jako hříšný akt by v Církvi nebylo vhodné. Víme přece, že i Jan Křtitel byl naplněn Duchem Svatým ještě v lůně své matky, jak řekl archanděl Gabriel jeho otci Zachariášovi. Víme, že prorok Jeremiáš byl předem vyvolen Bohem, očištěn a posvěcen v lůně své matky (1. kapitola Jerem.). A samozřejmě je to Panna Maria, která je předem vyvolenou Boží Pannou.

A čemu se divit, když o všech věřících křesťanech je řečeno, že **nás Bůh vyvolil ještě před stvořením,** tedy stvořením světa, tím spíše přesvatou Pannu Marii. A vzpomeňme si, že v Bibli jsou různé předobrazy přesvaté Panny Marie. Je to např. vidění patriarchy Jákoba, žebřík ze země do nebe, který spojil nebeské a pozemské, Božské a lidské. Je to chrám Boží

v okamžiku posvěcení, kdy přítomnost Ducha Svatého tak naplnila chrám, že nějakou dobu nikdo nemohl vejít. Je to předobraz toho, co bylo i Panně Marii řečeno: „Moc Nejvyššího tě zastíní, a to, co se z tebe narodí, bude nazváno svatým.“ Je to i archa úmluvy. Pozlacená truhlice s anděly na víku, v níž byly uloženy památky na projevy Hospodinovy moci a Boží milosti. Když se zvedala, říkalo se: Hospodin se zvedl. Když archu nesli, říkalo se: Hospodin jde. Když se archa zastavila, říkalo se: Hospodin se zastavil. Přesvatá Panna Maria do sebe pojala Nepojmutelného, a Církev ji ctí slovy, že její lůno je prostornější než nebesa. Ona je zárukou naší spásy. A Panna, která při svém zesnutí vystupuje ze země do nebe, je obrazem Církve v jejím nanebevstoupení, v setkání s Kristem – ženichem.

Jak víme z Nového zákona, setkání Církve s Kristem při Jeho druhém příchodu bude tělesné, protože první vstanou z mrtvých věřící v Ježíše Krista, a budou povzneseni vzhůru k setkání s Kristem, a ti, kteří se dožijí druhého příchodu Krista, již nezemřou, ale budou proměněni a také budou tělesně povzneseni. A Panna, která už vystoupila ze země na nebe, je nám obrazem tohoto setkání Krista-ženicha s Církví-nevěstou. Ona je obrazem čistoty Církve. Ona je slávou Církve. Ona je po Svaté Trojici naší první nadějí.

V jedné staré modlitbě nacházíme tato slova: **„Nikdy nebylo a nikdy nebude člověka, který by se obrátil na Pannu Marii a nebyl by vyslyšen.“** A skutečně, vzpomeňme si na okamžiky, kdy nám bylo obzvláště těžko, kdy celý svět jako by se na nás hroutil, jako by převládly síly zla, a slyšeli jsme skřípění pekelných bran. A náhle místo trestu – požehnání, místo nemocí – uzdravení, místo hromu a osobního armagedonu – neočekávaná radost. Co jiného to může znamenat, než že se za nás přesvatá Panna Maria znovu přimluvila u svého Syna?

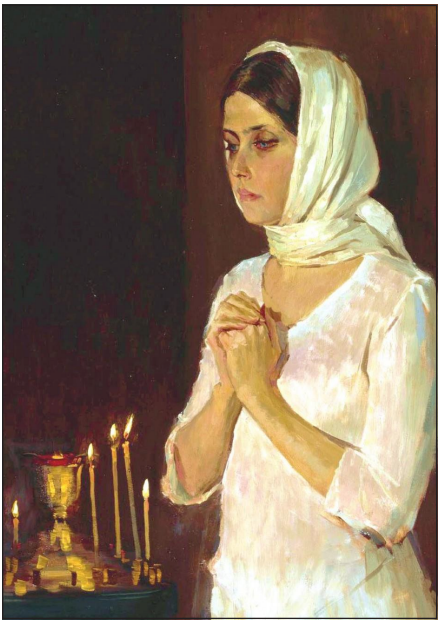
V dávných dobách byl takový případ, kdy jeden asketa byl uchvácen do Božího království, jako kdysi apoštol Pavel byl uchvácen do třetího nebe. Tomuto asketovi byly ukázány krásy ráje a viděl tam patriarchy, viděl tam apoštoly, viděl tam svaté mučedníky, ale nikde neviděl Matku Boží. A tehdy se tento asketa pomodlil a požádal anděla, který ho doprovázel, aby mu řekl, kde je Panna Maria. Anděl odpověděl: „Ona je tam, kde je váš žal, ona je tam, kde jsou vaše nemoci, ona je tam, kde jsou vaše choroby, ona je neočekávaná radost, ona je radost všech zarmoucených.“ Když Panna vystupuje ze země na nebe, zve nás tím na cestu, kterou její Syn pro nás otevřel. Je to cesta povznášející naši lidskou přirozenost do společenství s věčným Bohem, Otcem, v Jeho Synu, Bohu a člověku, Kristu Ježíši.

Z weblogu Ambon

Pomoc zesnulým

Jak správně připomínat zesnulé? Čím můžeme, řekněme moderním jazykem, efektivněji a lépe pomoci našim zesnulým příbuzným? Jak jim skutečně pomoci? A než začneme rozebírat toto téma, obraťme svou pozornost k tomu, jak náš Pán Ježíš Kristus mnohokrát vyprávěl lidem podobenství o království Božím. A na konci Pán říká slova: kdo mají uši k slyšení, ať slyší. Pán totiž vidí do srdce, zná naši hříchem poškozenou přirozenost. Ví, jací

jsme. Je to diagnóza naší poškozené přirozenosti. Skutečně občas slyšíme jen to, co slyšet chceme, a vůbec nevnímáme to, co slyšet nechceme.

K otázkám: Koho nelze připomínat na lístcích podávaných na Božskou liturgii, jak se modlit za zesnulé a kdo se za ně má modlit? Nikdo nikdy neřekl, že se nemáme modlit za všechny zesnulé. Za koho však lze zadávat konání modlitby při Božské liturgii? Za koho lze vyjímat částice při proskomidii? Nejde tu o to, že by někoho Bůh neměl rád a že by Bůh nechtěl, aby byl spasen. Někomu to však není prospěšné. Připomínám slova svatého Simeona Soluňského, která jasně, zřetelně, jednoznačně na základě posvátné tradice církve říkají, proč by lidem, kteří žijí v hříchu a od hříchu se nechtějí odvrátit, resp. nechtějí se odvrátit od hříšného života, **liturgická oběť sloužila k odsouzení, kdyby se za ně přinášela.** Ne každému se líbí slova svatého Simeona Soluňského a jiných svatých otců církve, kteří vyzývají k promyšlenému, vážnému, zbožnému vztahu k Božské liturgii, vztahu k vlastní duši a duším našich bližních.

Víme z Písma svatého, z listu svatého apoštola Jakuba, že máme přikázání: **„Modlete se jeden za druhého“.** Z Písma svatého Starého zákona (zejména z knihy Sirach, ze sedmé kapitoly) víme o tom, že je nutné dávat almužnu za duše zesnulých, poskytovat milodary za spásu živých i za spásu zesnulých. Je tam řečeno: „A k chudému vztahuj ruku svou, aby tvé zalíbení bylo dokonalé. Milosrdenství obdarování ať se děje vůči každému živému, ale ani zemřelému neodepírej milost.“ Jak můžeme prokázat milost zemřelému? Materiálně mu tuto milost už dát nemůžeme, neboť už přešel za tuto neviditelnou hranici, která odděluje náš materiální život od života neviditelného, života duchovního, života posmrtného. Rozumí se zde tudíž, že je třeba dávat almužnu za pokoj duše zesnulého.

Nejúčinnější, nejnutnější pomoc, kterou můžeme prokázat našim zesnulým, je **modlitba, kterou za ně přinášíme při božské liturgii.** Můžeme poukázat na autoritativní teologicko-liturgický zdroj, na který se odvolávají dítka naší svaté církve, – na dílo svatého mučedníka Athanasije Sacharova, které se nazývá „Vzpomínání zesnulých podle řádu pravoslavné církve“. Píše se zde: „Na božské liturgii se po posvěcení svatých Darů koná připomínka živých a zesnulých jménem. To je nejdůležitější a nejsilnější a nejúčinnější vzpomínání. Ještě jednou opakuji, po posvěcení svatých Darů.“

To, co jste teď vy, byli jsme i my.
To, co jsme teď my, budete i vy.

Každý věřící člověk, který alespoň v hrubých rysech zná řád božské liturgie, ví, že po vyznání víry, které zpívají všichni modlící se v chrámu, začíná v oltáři to, co se nazývá „eucharistický kánon“, kdy se posléze v oltáři mocí a sestoupením Ducha Svatého proměňují důstojné dary chléb a víno, předložené na prestolu, ve skutečné Tělo a Krev Pána Ježíše Krista. Po proměnění svatých Darů se kněz, který stojí před prestolem, modlí tiše a obraceje se k Bohu, prosí za živé i za zesnulé. A zde svatý Athanasij Sacharov upozorňuje, že právě tato tichá modlitba, obrácení se k Bohu po posvěcení svatých Darů, je tou nejsilnější a nejúčinnější připomínkou zesnulých.

A cituje svatého **Cyrila Jeruzalémského: „Velký užitek bude mít duše, za kterou se přináší modlitba, když se připojuje ke svaté a strašné oběti.“**

Svatý Jan Zlatoústý, velký učitel církve: v 11. svazku jeho díla jsou rozhovory o listu svatého apoštola Pavla Filipským a zde velmi obšírně hovoří o tom, že je nutné se na božské liturgii modlit za naše zesnulé. Apoštolé ne nadarmo ustanovili, aby se při konání strašných Tajin připomínali zesnulí. Apoštolé věděli, že z toho zesnulí mají velký prospěch a užitek.

Všechen lid a kněžský sbor stojí se zdviženýma rukama, když na prestolu leží strašná oběť, jak bychom neměli prosit Boha za naše zesnulé? Všichni modlící se v chrámu, kněz s pozvednutýma rukama v oltáři, diákon modlící se v oltáři, a každý z vás stojící v chrámu v modlitbě ať v tomto okamžiku pozdvihnou své mysli a srdce k Bohu a modlí se za své zesnulé.

Obecně lidé, kteří mají nějaký vztah k církvi, možná se sympatiemi, s úctou, ale nechtějí vést pravý křesťanský život, posílají vzkazy do chrámu, ať se tam pomodlí za zesnulé. Jenže ty sám máš stát v chrámu. Nejen tam v oltáři se modlí. Nejen duchovní a mniši v chrámech a monastýrech se modlí, ale – jak upozorňuje svatý Jan Zlatoústý, všechen lid a kněžský sbor ať stojí v modlitbě, když se koná strašná oběť, abychom při tom i my prosili Boha za naše zesnulé.

Ty jsi také členem církve, tebe také slyší Hospodin, Pán se na tebe dívá, duše tvých zesnulých tam, za hranicí života, čekají na tvé modlitby. Právě v tento okamžik, během eucharistického kánonu, nás myšlenka na zesnulé naplňuje zbožnou srdeční bolestí, a tak s bolestí v srdci se pomodli za své zesnulé. To bude tvá účast v modlitbě, to bude tvá účast na božské liturgii a tuto tvou účast v modlitbě, osobně tvou, od

tebe Pán Ježíš očekává. Napsat lístek, podat ho, není těžké, ale Pán očekává tvé modlitby.

Na toto téma hovoří jeden z velkých svatých dvacátého století, **svatý Ioann Maximovič,** arcibiskup šanghajský a sanfranciský. Jedno jeho dílo, věnované posmrtnému životu duše, ukazuje, jak je důležité vzpomínání zesnulých na liturgii. Ilustruje se to tam následujícím případem.

Stalo se to před svatořečením **svatého Feodosije Černigovského**, který zesnul v roce 1896. Mnich Alexij z golosejevského skitu u Kyjevskopečerské lávry (zesnul pak v roce 1916), který oblékal ostatky svatého Feodosije, byl po vykonané práci unavený, a tak seděl u ostatků sv. Feodosije a zdříml. A jak podřimoval, v lehkém snu vidí před sebou samotného svatého, který mu řekl: „Děkuji ti za práci, co jsi pro mě učinil, prosím tě, až budeš sloužit liturgii, vzpomeň na mé rodiče," a jmenoval jejich jména: Irina, Nikita a Maria. Po nějaké době, po kanonizaci svatého Feodosije Černigovského, byl nalezen jeho seznam jmen pro modlitby, kde byla tato jména skutečně uvedena. Tento mnich Alexij, otřesený takovým zjevením v lehkém snu, se otázal: „Jak můžeš, svatý otče, žádat mé modlitby, když sám stojíš před nebeským trůnem a svými přímluvami podáváš lidem božskou blahodať?" Svatý odvětil: „Ano, to je pravda, ale oběť na liturgii je silnější než mé modlitby." Zde si všimněte, že svatý otec, jenž je už v onom nebeském světě, se zjevuje mnichovi na zemi a říká: „Oběť na liturgii je silnější, než mé modlitby." Jaký nesmírný význam má, co se děje při svaté liturgii!

A ještě velmi důležitá lekce z tohoto příkladu, kterým náš svatý otec učí správnému zbožnému vděčnému vztahu k rodičům. Říká: „Za mé rodiče se pomodli." Kolik z nás, drazí přátelé, na své rodiče nebo své babičky a dědečky pamatuje v modlitbách? Mnozí se moc nemodlí. Zvláště zdůrazňuji – jedna věc je napsat lístek a s úlevou v srdci si říci: „Ať se kněží pomodlí." Ano, oni se pomodlí, ale proč se za své rodiče nechceš modlit ty, nebo se účastnit modlitby?

A dále svatý Jan píše: „Proto jsou panychidy a domácí modlitby za zesnulé užitečné, stejně jako dobré skutky konané na jejich památku, milodary chudým nebo dary na církev udělované jejich jménem. Zvláště užitečné je pro ně vzpomínání na božské liturgii." Bylo mnoho zjevení zesnulých, potvrzujících, jak je užitečné vzpomínání našich zesnulých příbuzných. Mnozí, kteří zemřeli v pokání, ale nebyli je schopni projevit za svého života, byli takto osvobozeni od muk a dosáhli pokoje. V církvi se neustále vznáší modlitba za pokoj zesnulých a v modlitbách na kolenou při večerní bohoslužbě v den sestoupení Ducha Svatého je dokonce zvláštní prosba za ty, kdo „jsou drženi v podsvětí."

Dále svatý Jan Maximovič uvádí z jednoho starobylého textu **svatého Řehoře Velikého,** z jeho Dialogů, příklad toho, jaký má oběť na božské liturgii význam pro duše zesnulých: „Svatá oběť Krista, naše spásná oběť, přináší velký prospěch duším i po smrti, za předpokladu, že jejich hříchy mohou být odpuštěny v budoucím životě. Proto duše zesnulých někdy prosí, aby za ně byla sloužena liturgie." Velmi moudře píše svatý Řehoř Veliký, věnujte tomu pozornost: „Přirozenější a spolehlivější je, abychom sami za života dělali to, co – jak doufáme – jiní budou dělat pro nás po naší smrti. Avšak zároveň je lepší odejít z tohoto života svobodný, než hledat svobodu, až když ses ocitl v poutech." Proto bychom měli z celého srdce pohrdat lákadly tohoto světa – ať už je sláva světa jakákoli,

jako by už pominula – a denně přinášet Bohu oběť našich slz. Když přinášíme oběť jeho svatého Těla a Krve, upozorňuje svatý Řehoř Veliký na velmi důležitou myšlenku, je přirozenější a spolehlivější dělat za života to, o čem doufáš, že budou dělat po tvé smrti. To znamená, že na tebe budou pamatovat v modlitbách; ale je přirozenější, abys sám ještě za života napravoval svůj život, aby ses sám modlil a byl přítomen při bohoslužbách.

Dále svatý Ioann píše: „Každý, kdo chce projevit svou lásku k zesnulým a poskytnout jim skutečnou pomoc, může to nejlépe učinit modlitbou za ně a zejména vzpomínkou na liturgii.“ Částice, vyjmuté za živé i za zesnulé při proskomidii před začátkem liturgie, ponořuje kněz v závěru liturgie do Kristovy Krve se slovy: „Smyj, Pane, hříchy zde vzpomenutých drahocennou svou Krví na přímluvy svatých svých.“ Nic lepšího ani většího nemůžeme pro zesnulé udělat, než se za ně modlit a vzpomínat na liturgii. To je pro ně vždy nezbytné, zvláště v těch 40 dnech po smrti, kdy duše zemřelého putuje k věčným příbytkům. Mrtvé tělo tehdy nic necítí, nehledí na shromážděné tváře, nevnímá vůni květin, neslyší pohřební řeči, ale duše cítí modlitbu, která je za ni povznášena, a je vděčná těm, kdo ji přinášejí.

Dále se svatý arcibiskup šanghajský a sanfranciský obrací ke svým čtenářům: „Ó, rodiny a blízcí zesnulých, dělejte pro ně to, co je třeba a co je ve vašich silách. Využijte své prostředky ne na vnější výzdobu rakve nebo hrobu, ale na to, abyste ve jménu památky svých zesnulých pomohli potřebným. Dávejte almužnu nebo přispějte do sbírek v chrámech, kde se za ně povznáší modlitba.“ Zde je třeba hned vysvětlit, když svatý otec radí nepoužívat prostředky na vnější výzdobu rakve a hrobu, neznamená to, že by se měl hrob nechat úplně zanedbaný. Jde o to nevěnovat tomu přílišnou pozornost, protože vnější výzdoba hrobu není to, co duše potřebuje, ale vaše srdečná modlitba za ni, vaše modlitba během liturgie a vzpomínka na duši zesnulého během proskomidie.

Jakmile někdo zemře, hned zavolejte kněze nebo mu to oznamte, požádejte ho, aby začal konat zádušní modlitby. Snažte se, pokud je to

možné, ať je pohřeb v chrámu. Nemyslete na své pohodlí, ale na zemřelého, se kterým se zde na zemi již nesetkáte, a tak se s ním loučíte. A dále svatý otec upozorňuje, že pokud je možnost pohřbít několik lidí současně, souhlaste s tím, protože když se pohřeb koná současně pro dva nebo více zesnulých, pak modlitba shromážděných blízkých bude mocnější, protože bude znásobena vyšším počtem příbuzných. Každé slovo modlitby za zesnulé je jako kapka vody pro žíznivého. Postarejte, aby se po čtyřicet dní konaly modllitby při každé liturgii.

Ctihodný **Paisij Svatohorec** ve 4. svazku svých úvah píše na toto téma: „Myšlenka mi říká, že pouze 10 procent odsouzených zesnulých se nachází v démonickém stavu a v pekle se rouhají Bohu, podobně jako to konají démoni. Tyto duše, čili asi 10 procent odsouzených, nejenže nežádají o pomoc, ale ani ji nepřijímají. K čemu by jim pomoc mohla být? Co pro ně může Bůh udělat? Představte si, že dítě odejde z otcova domu, promrhá veškerý jeho majetek a navíc otce svými posledními slovy zneuctí. Jak takovému otec pomůže? Nicméně ostatních 90 procent odsouzených v podsvětí, a tedy většina, jsou ti, kteří mají trochu cti, kteří cítí svou vinu, litují svých hříchů a trpí za své hříchy. Tito, kteří jsou v podsvětí, by od Krista chtěli jen jediné, aby jim dal pět minut dalšího pozemského života, aby zde mohli učinit pokání. My, kteří žijeme na zemi, máme ještě čas na pokání, zatímco nešťastní zesnulí už nemohou sami zlepšit svou situaci, ale čekají pomoc od nás. Proto jsme povinni jim pomáhat svou modlitbou.

Ctihodný Paisij velmi vroucně a naléhavě vyzývá všechny, aby se modlili a dávali almužnu za zesnulé. Bůh nyní poskytuje těmto odsouzeným lidem příznivou příležitost získat pomoc, dokud

nenastane jeho druhý příchod, tedy než přijde soudit tento svět. Bůh chce pomoci zesnulým, protože je mu jich líto. Ale nečiní to sám od sebe, protože je ušlechtilý a nechce dát ďáblu právo říkat: „Jak to, že zachraňuješ tohoto hříšníka, když vůbec nepečoval o svou duši?“ Ale modlitbou za zesnulé dáváme Bohu právo, v tomto případě „právo“ v uvozovkách, právo zasáhnout. Je třeba říci, že Boha více dojímá naše modlitba za zesnulé, než za živé. Proto naše církev zavedla konání různých událostí – obřadů, hostin, setkání, společných modliteb – za zesnulé: přinášení a žehnání koliva (panychidní pokrm), zádušní pobožnosti, panychidy, zádušní vzpomínky při bohoslužbách (při liturgii; v Řecku i při litiji a žehnání chlebů a vína). To vše je nejlepší přímluvou za duše našich zesnulých.

Zopakujme, že pokud jde o živé, kteří jsou ještě zde v těle, ti mají vlastní moc nad sebou a mohou o sobě rozhodovat, to znamená, že mají svobodnou vůli, mohou konat dobré skutky i hřešit. To znamená, že se člověk může ještě během pozemského života změnit. A jak uvádí svatý **Simeon Soluňský:** Pokud jde o živé, člověk, který žije v hříchu a vědomě, zdůrazňuji vědomě, se nechce odvrátit od hříchu, úmyslně nevěří v Boha, posmívá se víře, pošlapává všechna Boží přikázání a lidské svědomí, pak se za takového člověka můžeme a musíme modlit, ale vzpomínat na božské liturgii jméno takového člověka nelze, protože by mu to sloužilo k odsouzení. Co se týče zesnulých – sami sobě si už nemohou pomoci, ani se změnit, potřebují modlitbu druhých, která je klíčem otevírajícím cestu Boží milosti. Někteří tito lidé by se rádi káli, ale už nemohou napravit svůj život. Proč? Je to zřejmé, protože je už duše oddělená od těla, už to není celistvý člověk, který má svobodnou

vůli a moc nad sebou, ale už je to jen duše. Člověk se sám už nemůže změnit, ač by rád činil pokání, nemůže už se kát. (Hřešila duše i s tělem, ve vzájemném spojení, proto se duše samotná bez těla už nemůže sama napravit, očistit pokáním.)

Takový člověk potřebuje naši modlitbu a má právo na naši modlitbu, má velké právo vůči nám, a tak má jakousi smělost v očekávání, že od nás, živých, obdrží modlitbu za sebe. A na zesnulé, jak jsme slyšeli slova svatého Jana Zlatoústého i svatého Jana Maximoviče, je třeba pamatovat a vzpomínat jejich jména na božské liturgii. Možná by rádi chodili do chrámů, kdyby žili v jiné době, na jiném místě či za jiné situace. Možná byli pokřtěni v dětství a celý život prožili bez víry v důsledku mnoha objektivních okolností. Možná to byli ctnostní lidé, leč samozřejmě všichni mají hříchy. Přešli do věčného života, žili v době, kdy nebyly příznivé podmínky pro duchovní život. Nyní čekají na naše modlitby.

Když stojíte na liturgii, v duchu se sami za ně modlete. Odzpívali jste vyznání víry, začíná eucharistický kánon, v oltáři se pak proměňuje chléb a víno ve skutečné Tělo a Krev Krista Spasitele, a vy v duchu s bolestí v srdci prosíte Boha svými slovy; srdce milující, vděčné srdce samo napoví slova, modlete se svými slovy, řekněte např.: „Pane, ochraňuj duše zesnulých, mých příbuzných, babičku, dědečka, otce, matku, bratra, přítele, známého, všechny, na které si vzpomenete. Smiluj se nad nimi, daruj jim pokoj svůj.“ Myšlenková modlitba, to je vaše účast na chrámové modlitbě. Vy jste také členové církve, jste stejně plnoprávní členové církve, pokud jste pokřtěni, pokud se zpovídáte, navštěvujete chrám, snažíte se žít dle svých možností církevním životem. Vaši modlitbu Pán slyší a co je nejdůležitější, Pán čeká na vaši modlitbu a vaši modlitbu očekávají vaši příbuzní. Projevte tedy milosrdenství a pozornost vůči duším svých zesnulých, nepřenášejte tuto odpovědnost na někoho jiného. Sami se zúčastňujte modlitby Církve, pak budou vaše modlitby vyslyšeny a plody této modlitby uvidíte, až se po dočasném odloučení setkáte s dušemi vašich zesnulých.

Paisios Svatohorec

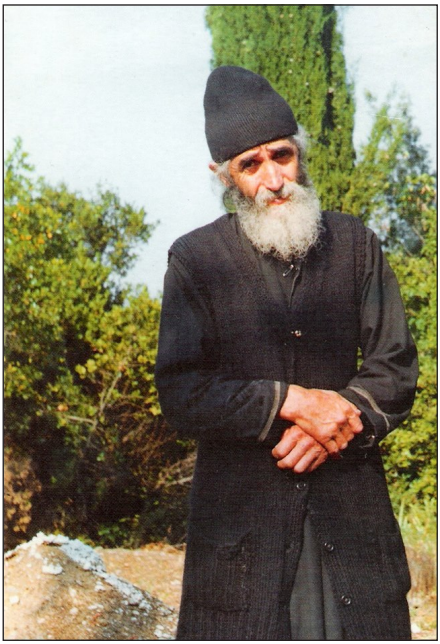
Svatohorští otcové a svatohorské historie

Trápí mě svědomí, že jsem si nezapisoval poznámky o ctnostných otcích, kteří ještě nedávno žili a o nichž mně pověděli zbožní starci, když jsem byl jako mnich pouhým začátečníkem. A také je mou velkou nedbalostí, že jsem neuchoval ve své paměti všechny ty božské události, jež tito svatí starci zakusili a o kterých mně ve své prostotě pověděli, aby mi duchovně pomohli.

Otcové oněch dnů v sobě měli velkou víru a prostotu. I když byli většinou nevzdělaní, obdrželi trvalé Boží osvícení díky své pokoře a zápalu pro duchovní boj, zatímco se v naší době zvyšuje vzdělání, logika od základů otřásá vírou lidí a naplňuje jejich duše otázkami a pochybnostmi. Z toho přirozeně vyplývá, že jsme připraveni o zázraky, neboť ty jsou přímo zakoušeny a nemohou být logicky vysvětleny.

Tento strašný sekulární duch, převládající v moderním člověku, který obrátil celou svou pozornost k tomu, aby žil lépe, snadněji a pohodlněji, naneštěstí zasáhl i ty nejduchovnější lidi; i oni se snaží stát se svatými s menší námahou – ale k tomu nikdy nedojde, protože „svatí vydali krev a obdrželi ducha." Zatímco se dnes radujeme z velkého návratu ke svatým otcům a k mnišství a obdivujeme úctyhodné mladé lidi, kteří se oddali vysokým ideálům, zároveň se trápíme, protože vidíme, že tento dobrý materiál nenachází vhodný duchovní kvas; tím pádem duchovní těsto nekyne a stává se z něho jen nekvašený chléb.

Dříve, dokonce před pouhými dvaceti lety (tj. koncem 60. let 20. stol.; pozn. red.), oplývala

„Zahrada Matky Boží" (Svatá Hora Athos; pozn. překl.) stále ještě prostotou. Vůně prostoty otců přitahovala bohabojné lidi jako včely a živila je, zatímco oni potom předávali toto duchovní požehnání dalším lidem pro jejich užitek. Kamkoli jste šli, slyšeli jste vyprávět prosté příběhy o zázracích a o nebeských událostech, které otcové považovali za naprosto přirozené.

Pokud jste žili v takovéto duchovní atmosféře plné milosti, ani vás nenapadlo pochybovat o tom, co jste slyšeli, neboť jste byli sami její součástí. Nenapadlo vás si tyto nebeské události zapisovat nebo si je uchovávat v paměti pro další

generace, protože jste si mysleli, že tento svatootcovský způsob života bude pokračovat dál. Netušili jsme, že za pár let bude většina lidí deformována přílišným vzděláním – neboť budou vyučování v ateistickém, nikoli Božím duchu, který posvěcuje vnější vzdělání – a bezvěrectví dosáhne takových rozměrů, že zázraky budou považovány za pohádky z dávných dob. Pochopitelně, když je lékař ateistou a vyšetřuje světce nejrůznějšími vědeckými prostředky (například rentgenem apod.), nebude nikdy schopen rozpoznat Boží milost. Zahlédne ji pouze tehdy, pokud bude i v jeho nitru přítomna svatost.

Abych o ní podal přesnější obraz a přiblížil čtenářům svatootcovského ducha, rozhodl jsem se poukázat na případy těchto prostých starců.

Otec Pachomios

V ivironském skitu žil starec Pachomios. Každý mohl jasně rozpoznat svatost, vyzařující z jeho tváře. Tento starec byl velmi prostý, zcela nevzdělaný, avšak plný milosti. Když přišel do chrámu, nikdy se neposadil, zůstal stát a pronášel Ježíšovu modlitbu – dokonce i během všenočního bdění. Kdykoli se ho někdo zeptal, v které části se zrovna bohoslužba nachází, odpověděl mu: „Otcové čtou žaltář.“ Všechno nazýval žaltářem. O zpěvu nevěděl vůbec nic, znal

pouze paschální tropar Vstal z mrtvých Kristus. Vždy byl ochotný konat vůli druhých lidí, sám žádnou vůli neměl.

Ať jste měli jakékoli starosti, stačilo se podívat na otce Pachomia a starosti zmizely. Každý ho miloval, dokonce i hadi, kteří mu důvěřovali a neodplazili se pryč, když ho uviděli. A kolem skitu jich žilo hodně, protože zde byla voda. Ostatní otcové se hadů báli, ale otec Pachomios k nim přicházel s úsměvem, bral je do rukou a dával za plot.

Jednoho dne, když spěchal do kelie Markova bratrstva, narazil cestou na velkého hada. Ovázal si ho kolem pasu, aby dokončil to, co měl, a pak ho odložil stranou. Jakmile to uviděl otec Jakub, vyděsil se. Otec Pachomios se tomu divil a později mi řekl:

„Nechápu, proč se hadů všichni tolik bojí. Náš otec Ondřej se bojí dokonce i štírů! Já je sbírám ze zdí do dlaní a vyhazuji ven z kelie. Teď, když už se mi od Parkinsonovy nemoci třesou ruce, tahám po venku jenom velké hady.“

Zeptal jsem se ho: „Jak to, že vás ti hadi nekousnou, otče?“

„Kristus kdesi napsal na kus papíru, že pokud máš víru, můžeš sbírat hady a štíry a oni ti neuškodí.“ (Luk 10, 19)

Tento světec spočinul v Pánu 22. října 1967, rok před starcem Tichonem. Později o něm budu psát, stejně jako o dalších spravedlivých otcích, kteří usilovali o filotimo* v Zahradě naší přesvaté Paní a byli očištěni s pomocí Dobré Matky, Čisté Panny. Stali se Kristovými vojáky, přemohli vášně a vyhubili nepřítele – ďábla. Kristus tuto „bojovou jednotku“ naší Církve odměnil korunou neporušitelnosti.

Mnohé z nich jsem přímo znal, ale naneštěstí jsem je nenapodoboval, a proto teď za nimi

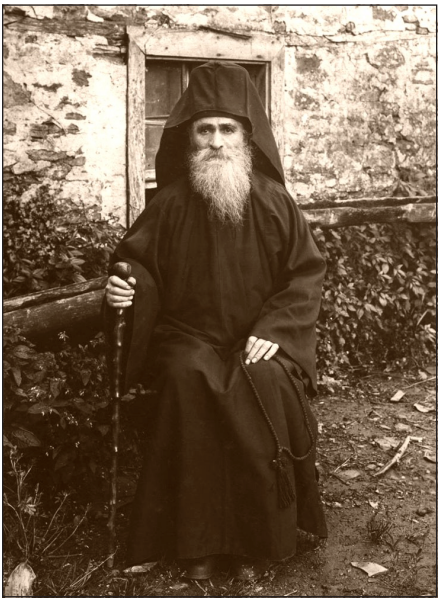
velmi zaostávám. Z celého srdce si přeji, aby ti, kdo o nich budou číst, jejich hrdinské činy napodobovali a aby je poprosili, aby se za mě, ubohého Paisia, pomodlili. Amen.

Otec Serafim, poustevník z Athosu

Zbožný mladý muž z bohaté athénské rodiny již ztratil kvůli strašné nemoci svou matku, když tu najednou zemřel i jeho otec. Mladý muž byl smrtí obou rodičů hluboce otřesen a začal rozmýšlet o marnosti tohoto světa. Potom rozdal všechen svůj majetek chudým, zanechal velký podnik zaměstnancům a odešel na Svatou Horu.

Když procházel Novým Skitem, potkal otce Neofyta, který žil v kelii svatého Dimitria. Mladý muž se zde občerstvil a vyzpovídal. Otec Neofyt mu pověděl mnoho o askezi a v jeho nitru se rozhořela božská vášeň, když uslyšel o poustevnících, přebývajících na vrcholu Svaté Hory.

Požádal otce Neofyta o požehnání vstoupit do jeho bratrstva, být postřižen na mnicha a poté odejít a žít jako asketa vysoko na Athosu. Otec Neofyt viděl, že mladík je velmi zbožný a pokorný, a přijal ho, ale pět let ho ponechal laikem a v klidu ho duchovně připravoval. Mladík se vyhýbal setkání s ostatními otci skitu, takže nikdo jiný o jeho posvátném cíli nevěděl. Když byl po pěti letech duchovně vycvičen, starec ho postřihl na mnicha, dal mu jméno Serafim a požehnal mu žít jako asketa vysoko na Athosu, mimo jakýkoli kontakt s lidmi.

Jeho duchovní bratr, otec Dionysios, mi později řekl, že otec Serafim po třech letech sešel dolů a vyprávěl o pokušeních, která měl na počátku svého poustevnického života: o tom, jak mu démoni neustále vyhrožovali. Jednou v noci například odstranili starý kus vlnitého plechu, který umístil před svou jeskyni, aby ho chránil od nejhoršího větru a deště. Otec Serafim se tím nenechal zneklidnit a řekl démonům:

„Bůh vám odpusť! Dobře jste udělali, protože jsem tímto vlnitým plechem jeskyni jenom zohyzdnil."

Otec Serafim se objevil znovu až za pět let a otec Neofyt mu dal artoforion (darochranitelnici) se svatým přijímáním. Poté odešel opět na vrchol Athosu a už ho nikdo nikdy neviděl. Otec Serafim se stal andělem „Serafimem"! Jak by nemohl létat, když všechno, co měl, opustil kvůli Kristu! Jeho požehnání ať je s námi. Amen.

Otec Sáva z monastýru Esfigmenu

Jedním z nejdražších přátel otce Tichona byl velmi zbožný otec Sáva, který se modlil bez ustání a dosáhl velmi pokročilého duchovního stavu. Opustiv svůj domov ve Filippiadě, vstoupil otec Sáva do Zahrady Přesvaté Bohorodice jako mladý patnáctiletý muž – ne kvůli hrám, ale za duchovním bojem. A opravdu tvrdě zápasil. Stal se „atletem" pro Krista a obdržel korunu vítězství.

Podle toho, co mi otec Sáva sám řekl, byl důvodem jeho odchodu ze světa život svatého Jana Chýšníka (viz stejný důvod u starce Porfyria zde; pozn. překl.), který zapálil v jeho srdci sladký plamen Kristovy lásky. Takto přišel do svatého monastýru Esfigmenu na Svaté Hoře.

Otec Sáva zápasil s velkým filotimo* od svého mládí až po vysoký věk, aniž by se ohlížel sám na sebe, ale spíše myslel na druhé a na to, jak by jim ulehčil v jejich těžkostech.

Bylo jen přirozené, že po dlouhé a přísné askezi trpěl určitými tělesnými neduhy a měl zdravotní problémy. Tento „atlet" pro Krista se i přes své bolesti trpělivě radoval, a připomínal tak svaté mučedníky a oslavoval Boha.

Když jsem se ho zeptal: „A co vaše zdraví?“ odpověděl: „Díky Bohu. Ve srovnání se svatými mučedníky vůbec netrpím, stejně jako jsem nic neudělal ve srovnání se svatými otci,“ – ačkoli až do stáří, kdy ho tělesná síla opustila a bolesti byly o to intenzivnější, nikdy nezanedbával své duchovní povinnosti. Otec Sáva byl i ve svých bolestech vždycky veselý a neustále říkal: „Sláva Bohu.“

Z lásky k němu ho otcové monastýru vzali do jedné athénské kliniky na testy a on je – jako dobrý kinoviální mnich – poslechl. Avšak mírumilovný otec Sáva byl více rozrušen vřavou světa než bolestmi své nemoci, a poprosil proto otce, aby ho vzali zpět na jeho místo pokání – do Zahrady Přesvaté Bohorodice.

Otcové souhlasili a vzali ho dočasně do svatého monastýru Chrysovalantu, aby se trochu zotavil a mohl pak pokračovat na Svatou Horu. Avšak jednoho večera byl monastýr zaplaven nepopsatelnou vůní, kterou nedokázala igumena vysvětlit. Brzy zjistili, že vůně vychází z kelie otce Sávy. Když otevřeli dveře, celá místnost byla naplněna touto sladkou vůní: otec Sáva odevzdal svého ducha Bohu a aroma vycházelo z jeho duše. Poté přišli otcové a vzali ho na jeho místo pokání. Jeho požehnání nechť je s námi. Amen.

Starec Abakuk

Bylo to teprve nedávno, v roce 1979, co zesnul v Pánu starec Abakuk. Žil ve svatém monastýru Velká Lávra a měl dar naučit se nazpaměť celé kapitoly Písma svatého. Předtím žil jako asketa v poušti Vigla, ale jedna událost ho přinutila odejít vyděšeně do Lávry. Tam už zůstal, očekávaje svůj odchod do skutečného života.

Jednoho dne se starec Abakuk modlil na skále ve Vigle komboskini, když vtom se mu zjevil ďábel v podobě „anděla světla“ a řekl mu: „Abakuku, Abakuku, Bůh mě poslal, abych tě vzal s sebou do ráje, neboť ses stal andělem. Pojďme. Poletíme.“

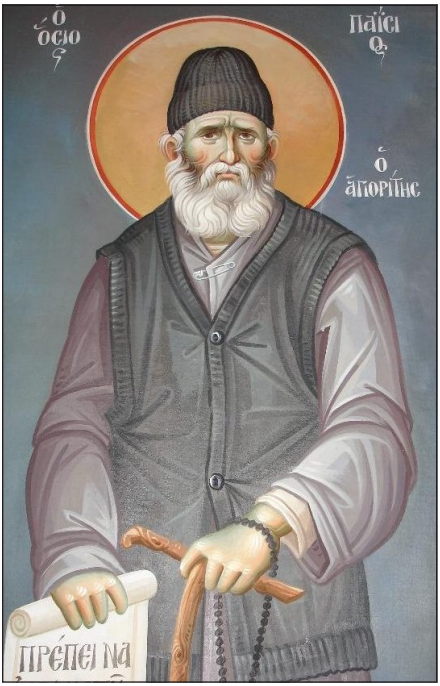
Starec Abakuk byl zcela ohromen a s bázní odpověděl: „Jak bych mohl s tebou odletět? Ty máš křídla, já ne.“

Údajný anděl mu řekl: „Ale ty máš také křídla, Abakuku. Stal ses andělem a nevidíš je.“

Starec se potom pokorně pokřižoval a řekl: „Matko Boží, kdo jsem já, abych mohl létat?“

Stěží dokončil svá pokorná slova, když uviděl, jak se domnělý anděl proměnil v groteskního černého kozla s netopýřími křídly, slétl dolů do propasti směrem k moři a zmizel z dohledu.

Starec Abakuk pak naprosto vyděšen vzdal díky Přesvaté Bohorodici za její ochranu, pro-

tože jinak by ho zlý uvrhl do chaosu. Šel do své kelie, vzal svou brašnu a zamířil do Velké Lávry, kde pak kvůli většímu bezpečí žil jako kinoviální mnich. Do své poustevny chodíval třikrát, čtyřikrát ročně, aby zde sloužil liturgii, a pak se zase vracel do Lávry.

Když mu Bůh sdělil, že se blíží čas jeho odchodu k Pánu, odešel opět žít do poustevny, aby spočinul na místě svého pokání. Zde jako mladší muž podrobil své tělo nadpřirozenému asketickému úsilí, až se stal svým způsobem netělesným, jak si to žádá andělský zvyk. Otcové ho ve Vigle navštěvovali a viděli, že je velmi veselý. Jednoho z nich to překvapilo a pověděl mu:

„Vypadáte, otče, velmi vesele, přestože se blížíte smrti."

„Proč bych neměl být veselý, můj bratře? Boží milostí jsem od mládí zápasil, jak jen jsem mohl. Teď jsem šťastný, že jdu ke Kristu."

Takto odcházejí dobří „bojovníci" pro Krista – vesele!

Předzvěst smrti otce Metoděje a otce Jáchyma

O svátku Povýšení Svatého Kříže v roce 1978 zavolal otec jeromonach Metoděj z Kelie svatého Theodora v Karyes otce jeromonacha Kryštofa, který žil pod Karyes. Poslal ho do svatého monastýru Kutlumusiu, kde pobýval ve svém stáří jeho krajan, otec Jáchym (všichni tři byli Rumuni z téhož bratrstva), aby mu řekl, ať se připraví, neboť oba (tedy otec Metoděj a otec Jáchym) na druhý den zemřou.

Otec Kryštof tedy odešel do monastýru Kutlumusiu a řekl mu: „Požehnejte, otče Jáchyme. Otec Metoděj mi řekl, abych vám řekl, ať se připravíte, protože zítra oba dva zemřete ve stejnou chvíli. Prosí vás, abyste mu odpustil všechno špatné, co vám udělal."

Když to otec Jáchym uslyšel, radostně mu odpověděl: „Hospodin požehná. Když to říká otec Metoděj, musí to být pravda."

Otec Jáchym toho dne přijal svaté tajiny a řekl diakonovi Anastasiovi: „Poprvé ve svém životě cítím takovou radost!"

Pak šel do své kelie, radostně očekával hodinu své smrti a rumunsky znovu a znovu opakoval: „Přesvatá Bohorodice, má matko, Přesvatá Bohorodice, má matko..."

Jak by naše Přesvatá Bohorodice nebyla jeho matkou, když jako šestnáctiletý chlapec opustil svou rodnou matku a otce a odešel do Zahrady naší Nejsvětější Paní, aby se stal mnichem? Od dětství až do svých devadesáti let byl pro lásku ke

Ilustrační fotografie svatohorských mnichů ze začátku 20. stol. (Zde z Vatopedu)

Kristu duchovním přistěhovalcem na Svaté Hoře, aby získal bohatství věčnosti! Ve svých šestnácti letech byl vymazán ze světa a zapsán do „Knihy života".

Mezitím, co odříkával slova „Přesvatá Bohorodice, má matko, Přesvatá Bohorodice, má matko...," v pět hodin byzantského času zavřel jako dítě oči a pokojně usnul v náruči své matky.

V tu samou chvíli zesnul v Pánu spravedlivou smrtí ve svých asi sedmdesáti letech otec Metoděj. Ty dvě posvěcené duše odešly spolu, neboť mezi nimi vládla velká láska. Prosili Boha, aby v tomto ani v příštím životě nebyli rozděleni. Dobrý Pán byl k jejich prosbě milostivý a je milostivý i k nám, abychom i my z toho měli užitek. Amen.

Pracovní překlad z knihy Athonite Fathers and Athonite Matters (Souroti, Thessaloniki 2002)

*= filotimo – těžko přeložitelný výraz, který sám starec Paisios charakterizoval takto: „Filotimo je čistá esence dobroty, láska projevovaná pokornými lidmi, z níž byla odstraněna veškerá stopa po egu. Jejich srdce jsou naplněna vděčností vůči Bohu a bližním. Pro svou duchovní jemnost se tito lidé snaží oplatit i to nejmenší dobro, jež je jim prokazováno."

Přeložil Jan Křipač
K dispozici pro veřejnost na https://jankripac.wixsite.com/patristika/paisios-svatohorec-svatohort-otcov

Svatí apoštolé a pronásledování za císaře Nera

PETR A PAVEL

Na svatých apoštolech založil Pán svou církev – na jejich vyznání, víře, skrze jejich námahu a jejich sebeoběti. Apoštolé po Padesátnici už neměli svůj soukromý život. Neměli pracovní dobu jako ostatní, čili od do a co za to. Jejich údělem se stala neustálá námaha, putování, vysilující rozhovory, diskuse, hlásání, odrážení námitek či zlovolných útoků, potýkání se s nepřáteli víry resp. s nepřáteli Krista, kázání evangelia a vysvětlování hlubin víry i křesťanské praxe, organizování církevních záležitostí, náprava chyb a problémů v církevních obcích; a mezi tím prach cest, žaláře, bičování, okovy, vyhnanství, mučení a nakonec mučednická smrt.

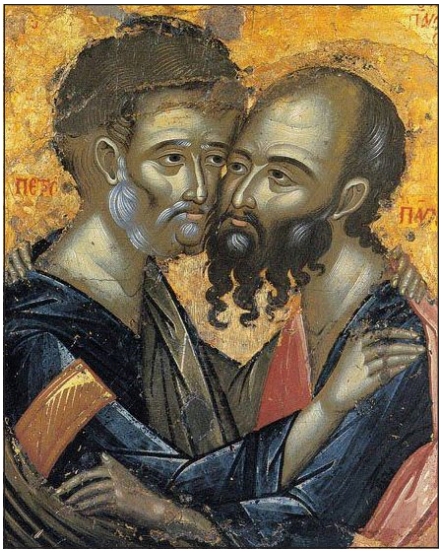
Od Pána dostali úkol obejít celou tehdejší obydlenou zemi a klepat na každé srdce (jako Kristus klepe; Zjev 3,20). Pro nic jiného už pak nežili, jen aby splnili tento úkol. Chápali, že je potřeba Evangelium rozšířit a církve zakládat především v centrální oblasti tehdy známého světa, odkud by se pak křesťanství šířilo dál. Proto se především zaměřili na středomoří, což bylo středisko tehdejšího civilizovaného světa, které bylo Boží prozřetelností připraveno na dílo svatých apoštolů. Myšlenkově byla tato oblast pro setbu slova nakypřena řeckou kulturou a antickou filosofií. Z hlediska praktického byla připravena dokonalým vojensko-úřednickým aparátem římským. Oblast Římské říše, včetně okupovaných území, měla totiž vybudovanou infrastrukturu: zabezpečené a pro rychlou jízdu upravené cesty, možnost organizované přepravy, státní poštu, fungující bankovní systém, řím-

ská nadvláda zajišťovala relativní bezpečnost, určitý pořádek a řád ve společnosti. Apoštolové (ti z nich, kteří zůstávali v oblasti kolem Středozemního moře) nepracovali v divočině, ani se nepohybovali mezi válčícími domorodými kmeny, ale působili v rámci jednoho dobře fungujícího státu. To všechno usnadňovalo práci svatých apoštolů a jejich nástupců. Hlavně zpočátku. Později se tento státní systém obrátil proti nim, ale to už byly položeny základní kameny fungující církevní správy, struktury církevních obcí, komunikace mezi církvemi apod.

My dnes vidíme už jen tu slavnou stránku jejich životů a jejich práce. Ale málokdy si uvědomíme, k jak těžkému dílu je Kristus povolal. Zapomněli na všechen osobní život a veškerý svůj čas a síly obětovali Kristu. Nic jiného než Krista ukřižovaného už neznali, ani nechtěli znát (1 Kor 2,2.) Vytrpěli kvůli tomu všechny nesnáze, museli snášet útoky židů i pohanů, hlad, bití holemi, bičování a jiné mučení, žalářování.

Jak všichni apoštolové zvládli to, co snad ani není v lidských silách? Při Padesátnici byli apoštolové proměněni, stali se z nich takřka jiní lidé. Tato proměna stojí na počátku té jejich křížové apoštolské cesty, která je všechny (kromě Jana) dovedla až k mučednické smrti. Tím vším napodobili Pána Ježíše, jak to máme za úkol činit my všichni: Chce-li kdo za mnou jít, zapři sám sebe, vezmi kříž svůj a následuj mne. Proměna Duchem Svatým a Kristus, který je skrze Svatého Ducha doprovázel na jejich cestách a v každé situaci, posiloval je na těle i na duchu. Duch Svatý jim přímo říkal, kam mají jít a jak si počínat (Skutky 8,29; 11,12; 13,2; 13,4; 16,6; 20,22 atd.).

Proměnu můžeme dobře vidět na dřívější osobě sv. Petra. Přestože byl prvním z vyvole-

Sv. apoštolové Petr a Pavel

ných a svědkem mnoha zázraků, neubránil se pochybnostem. Na Kristovu výzvu kráčel Petr po vlnách, ale málem utonul, protože zapochyboval (Mat 28–31). Petr sice rozpoznal v Kristu Božího Syna, ale když Kristus předpověděl své utrpení, Petr se jej pokusil odradit od jeho poslání (Mat 16,22). Když vojáci přišli Krista zatknout, Petr se jej snažil bránit mečem a velekněžovu sluhovi uťal ucho (Mat 26,51). Krátce poté však kvůli strachu třikrát zapřel Krista (Mat 26,69–74). Takto kolísavý byl Petr před Padesátnicí. Z domu, kde na apoštoly sestoupil Duch Svatý, vyšel jiný Petr: statečný, rozhodný, bez kolísání a strachu hlásající Krista. A podobně tomu bylo i s ostatními deseti svatými apoštoly.

Při Padesátnici na ně sestoupil Svatý Duch, který jim nejen připomněl vše, co Pán Ježíš hlásal a čemu v té chvíli nerozuměli (Jan 14,26), ale také jim dal moudrost a naučil je

chápat, o čem Pán hovořil, co se jim snažil vysvětlit, takže celé to učení začali chápat nejen svou hlavou, ale Duch uvedl slova Pána do jejich srdcí (tak, jak se to děje při pokročilé vnitřní modlitbě). Ze skoro nevzdělaných rybářů učinil Duch mudrce a učitele celého světa. A jejich učení studuje celý svět dodnes.

S touto duchovní výbavou se vypravili hlásat evangelium. Nemuseli přece jen oznamovat lidem, že Pán vstal z mrtvých, ale museli také dokázat vysvětlit, co to pro lidi znamená, vyložit jim, jaký to má význam pro jejich životy. A k tomu je potřeba vedení a inspirace od Ducha Svatého. Na apoštolech je zřetelně vidět reálný projev působení Ducha – Utěšitele, jehož na ně Pán seslal.

Agapé, večeře lásky (obrázek z katakomb)

Blahodať Svatého Ducha prožívali první křesťané především jako dar společenství s Kristem. Skrze Ducha Svatého se s Kristem setkávali a kolem něj vytvářeli jeho lid, sbor, čili Církev. Z této perspektivy hleděli také na liturgii jako na setkání, oslavu, uctívání a hlavně na večeři s Pánem (liturgie se tenkrát konaly večer). Památka poslední večeře byla totiž více, než jen konání vzpomínky (klasické řecké slovo pro památku nese v sobě význam „zpřítomnění"; výzva Kristova: „Toto konejte na mou památku" /Luk 22,19; 1. Kor 11,24–25/, znamená též: „Toto konejte, abych byl stále s vámi."). Podstatnou součástí apoštolské misie bylo totiž svěcení duchovenstva a zavádění služby liturgie ve všech krajinách. Svaté přijímání bylo neodmyslitelnou součástí života křesťanů prvních staletí (současná praxe přijímání – třeba jen jednou, dvakrát či čtyřikrát do roka – byla v té době v církvi nemyslitelná, či spíše by byla chápána jako odpadnutí od Krista).

Zajímavé svědectví se nám zachovalo z doby pronásledování, kdy **úřady zakázaly pod trestem smrti křesťanská shromáždění a potažmo účast na liturgii.** Křesťané však i přes zákaz přicházeli, aby mohli přijímat svaté Tajiny. Zachoval se nám zápis jednoho výslechu, – když chytili nějaké takové křesťany, tázali se jich: Proč tam chodíte, když víte, že vás zatkneme a budeme vás muset popravit? Oni odpověděli: My tam musíme chodit, protože bez přijímání nemůžeme žít.

Na počátku křesťanské éry lidé přicházeli na bohoslužby, aby se shromáždila obec k setkání s živým Bohem. Večer se shromažďovali v domě bohatého křesťana, tam se prostřel stůl, resp. triklinij (ř. tríklinon, od klíni – ležet či pohovka) tři spojené stoly do tvaru U (nebo jeden velký obdélníkový) a kolem něj byly ze tří stran pohovky na ležení při jídle (tak vypadal starověký způsob stolování). Konala se hostina – tzv. **agapé.** Najedli se, pak začala modlitba. Říkalo se tomu **„tajemství shromáždění"**, kde se vykonávalo vzývání živého Boha, aby vstoupil do jejich životů. Tedy první a tudíž nejstarší chápání liturgie bylo „tajemství shromáždění" a „tajemství vzývání (přijď, Pane)".

Později se pohled křesťanů na liturgii rozvíjí.

Tajná shromáždění

Samozřejmě, původní chápání (setkání s Pánem) zůstává, ale přidávají se další rozměry vnímání liturgie. **V duchu Zjevení sv. Jana se objevuje kosmické chápání liturgie:** na nebi se koná liturgie a my na zemi tuto bohoslužbu opakujeme, resp. se připojujeme k věčné nebeské liturgii. Místo prostého shromáždění se objevuje slavnostní rituál a začíná převládat mystický náhled na Tajemství eucharistie. To jsme v 2. století.

Ve 4. století se postupně objevuje pojetí liturgie jako korábu, archy, na které se zachraňujeme pro věčný život. Zároveň se dále rozvíjí kosmické vnímání liturgie. Na přelomu tisíciletí je liturgie zase vnímána jako procházení (či představení) příběhem života Ježíše Krista. Skrze symboly a metafory službou liturgie jako bychom četli život Spasitele (malý vchod jako příchod Spasitele k veřejnému vystupování, čtení evangelia na ambonu jako připomínku jeho kázání na hoře, velký vchod jako cesta na Golgotu, ukřižování a uložení mrtvého těla do hrobu atd.). Po 8. století se už téměř všechny součásti liturgie dostávají na ta místa, kde jsou dnes.

Po pádu Byzance (29. května 1453) nastává velký liturgický úpadek (způsobený vnějším útlakem a v důsledku toho i úpadkem vzdělanosti a pronikáním cizích vlivů nebo pověr či chápání obřadu jako magie). V Řecku léčilo tento úpadek hnutí Kollyvades, které se přes nenávist různých tmářů (zvláště některých tehdejších svatohorských mnichů) v druhé polovině 18. století uprostřed mnišské komunity na hoře Athos zabývalo obnovou tradiční liturgické praxe a odstraňováním neopodstatněných a úpadkových nebo cizorodých inovací a které se stalo hnutím duchovní obrody. Rusko zatím své Kollyvades nemá a přes jisté pokusy o nápravu je tam pravoslaví stále pod vlivem úpadkových jevů, proti nimž sv. Nikodim Agiorita a další otcové kollyvadové tak těžce zápasili.

Dnes žijeme v dobách duchovní a tím pádem i liturgické dekadence, které se v našem okruhu alespoň částečně vyhnula jedině řecká církev (díky své bezprostřední návaznosti na nejstarší tradice). Je potřeba neúnavné osvěty, aby i dnešní věřící pronikli pod povrch liturgie, četli v ní tu řeč památek a symbolů, rozpoznávali její vnitřní význam, získali hlubší vhled a tím pádem cítění toho, co se zrovna při bohoslužbě děje. Lidé chodí na bohoslužby často se skoro pověrečným vědomím, že je potřeba postavit svíčku, aby se jim nic zlého nestalo. Prostě přicházejí do chrámu pomodlit se – vykonat víceméně soukromou pobožnost za sebe a své blízké. V lepším případě přinášejí k přijímání své děti. Je samozřejmě dobré, že lidé přijdou a duchovně jsou alespoň kouskem své duše a svého myšlení na liturgii, a tak jsou na život církve napojeni.

Vraťme se však k těžkému dílu svatých apoštolů. **Křesťanství poté, co se začalo otevírat i pohanům, muselo opustit synagogy a vstoupilo ihned do ostrého konfliktu se všemi ostatními náboženstvími** – v prvé řadě s židovstvím,

které začalo křesťany od samého počátku krutě a důsledně potírat. Nebylo přáním křesťanů mít konflikty, a vždy, když to záleželo na nich, snažili přebývat se všemi v pokoji, nikoho nenapadali, v tichosti žili uprostřed společnosti. Pomáhali všem bez rozdílu. Chtěli vést poctivý život a být dobrými občany. Zloba a závist ďábla však obrátila svět proti Kristu a jeho lidu.

V jakém společenském prostředí apoštolové tehdy pracovali? Náboženství bylo tenkrát většinou spojeno se státem, bylo součástí státní ideologie a bylo považováno za jeden ze státotvorných prvků. Nábožensky byl Řím velice tolerantní – ochotně přijímal do sboru tradičních božstev nové kulty. Ano, v této době patřil Řím a jeho říše k nábožensky poměrně snášenlivým státním útvarům. Bez problému vstřebával do svého pantheonu všechna možná božstva a kulty, které provozovaly na dobytých územích porobené národy. Když přišlo římské vojsko dobývat nějakou zemi, před započetím boje přinesli Římané oběti pohanským „bohům“, kteří byli uctíváni lidmi žijícími v této zemi. Dobyvatelé tím dávali na srozuměnou těmto „božstvům“, že nepřišli bojovat proti nim, ale proti lidem, kteří tam žijí.

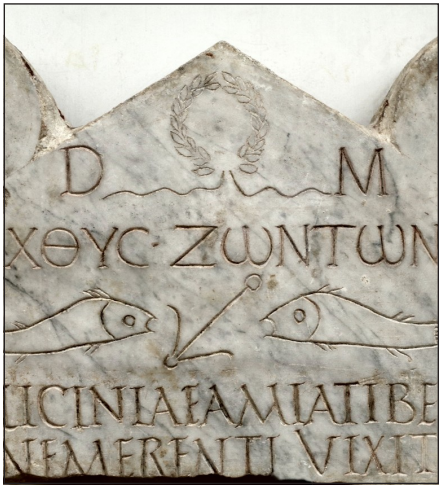
Zvláště si tedy Řím dával záležet na tom, aby přijal „bohy“ podrobených národů. Dokonce se Řím dokázal smířit i s židovstvím (jednak proto, aby si uchoval princip snášenlivosti k náboženství okupovaného území, a pak také kvůli jeho starobylosti). Křesťané byli v samotném počátku státem ještě tolerováni jako součást židovství. Byli považováni za židovskou sektu. Židé sice byli neoblíbení, ale postupně kvůli starobylosti své víry dosáhli jakési míry tolerance. Poté se však sami židé od křesťanů důrazně distancovali, aby křesťané nepožívali nějakých jejich výhod, a dokonce podporovali jejich pronásledování. Jakmile římští úředníci zjistili, že křesťané nejsou součástí židovství, museli začít řešit, zda bude křesťanský kult v římské říši patřit mezi povolené, nebo bude nepovolený, protože říši škodí. (Nepovolených kultů bylo v době trvání starého Říma víc, třeba v 2. stol. byl zakázán kult boha Bakcha. Příslušníkům těchto sekt však většinou nestálo za to, aby pro zachování svého kultu obětovali své výhody, majetek či životy.)

Křesťanství začalo římskému státu jako nové náboženství, které ještě nemělo punc starobylosti, vadit zvláště tím, že neuznávalo pohanská božstva. Křesťané odmítali přinášet oběti římským bohům, a to bylo vnímáno jako nepřátelství vůči státu a vzpoura proti státní ideologii. Byla to víra naprosto nezařaditelná, neslučitelná a nesmiřitelná s jakýmkoliv jiným kultem a vírou, což znamenalo nejen obrátit proti sobě hněv lidí, ale také hněv vládců nebo státních úředníků. Nesmiřitelnost a odmítnutí, které křesťanství vyhlásilo všem pohanským náboženstvím, si vztahovaly státy na sebe jako odboj či drzost. Apoštolové a ti, kteří je následovali, se tím snadno dostávali do pozice podezřelých a nevěrohodných individuí, státu a společnosti nebezpečných, vyvolávajících zmatek hrozící v očích vládců vzpourou, zkrátka lidí nesrozumitelných. V některých případech na ně padal stín podezření ze zločinného smýšlení, protože lidé z neznalosti a zlomyslnosti šířili o křesťanech a jejich zvycích strašlivé pomluvy. Na křesťany nakonec hleděli pohané jako na nějakou temnou a veškeré zlo působící sektu, jako na nepřátele lidstva a života, fanatiky, rozvraceče společnosti a nepřátele dobrých mravů.

Jak tedy vstoupilo křesťanství do konflik-

tu i s římským pohanstvím? Mělo to několik příčin. První byl „skandál s lidstvím“. Až křesťanství totiž zdůraznilo ideu, kterou je dnes proniknutá celá naše civilizace zbudovaná na křesťanských základech (na rozdíl od Asie, Afriky atd. nebo od civilizace založené na islámu apod.). Tou ideou byl**a úcta k samotnému lidství,** jež sdílejí všechny lidské osoby. Pro pohany byl každý jedinec buď Řek, nebo Říman, příslušník kmene, náš nebo jejich, voják, barbar, svobodný občan, otrok nebo senátor, muž nebo žena atd. Pojem člověk byl někdy vnímán spíše jako živočišná kategorie (k tomu se v posledním století zase trochu vracíme). O nějaké rovnosti lidí nemohlo být řeči, protože na přísné kategorizaci jedinců bylo založené fungování společnosti (nanejvýš se uvažování o všeobecném lidství dovolovalo filosofům, pokud to však zůstalo jen teorií nezasahující do praktického života). Postavení či příslušnost, resp. společenský status, byly tehdy u každého lidského jedince zásadní. V křesťanských shromážděních však vedle sebe bez jakýchkoliv rozdělení seděli otroci i senátoři, muži i ženy, boháči i nádeníci... A všichni měli rovný podíl na spáse a na všem, co Kristus člověku dává. Jedinou podmínkou, kterou křesťané na příslušníky své církve kladli, byla víra, křest, plnění přikázání a účast na shromážděních. Nehleděli na původ, ani společenské zařazení. To byl pro Římany skandál ohrožující samotnou strukturu společnosti.

Za druhou příčinu konfliktu si mohli křesťané z části tak trochu sami. Je zřejmé, že **neudrželi v tajnosti některé části svého učení a své církevní praxe,** které byly skrývány před nevěřícími, protože nevěřící člověk je nemůže a není schopen pochopit, a spíše je jimi pohoršen. Toto tajné učení – disciplina arcana (viz

Disciplina arcana (tajné znaky křesťanů)

Origenes, Kliment Alexandrijský, Tertullian, Hippolyt Římský), které se týkalo všech podrobností církevní praxe a učení – se opatrně sdělovalo až v závěrečné části katechumenátu a v plnosti pak až po křtu (tím se zabývaly tzv. mystagogické katechese = uvedení do svatých Tajin). Z vyzrazení těchto – okolnímu světu neznámých – tajemství vzešlo nepochopení např. eucharistického obřadu. Vznikly rychle se šířící pomluvy, že křesťané na svých tajných shromáždění prolévají krev svých dětí, obětují je Bohu a následně pojídají. Anthropofagie je samozřejmě nanejvýš odporná a zrůdná věc dnes stejně jako tenkrát. A společnost na tyto pomluvy s hněvem reagovala. Uzavřenost křesťanů takové pomluvy vzbuzovala a vyvolávala různá nejdivočejší podezření.

Další pomluvy pak už byly věcí lidové tvořivosti, resp. pokleslého lidského instinktu hledání nepřítele (tomu propadali nejen Římané, ale

Křesťané v aréně

všechny společnosti, ve kterých začnou bujet konspirační teorie – tak tomu bylo i v nacistickém Německu a vidíme to v různých národech i dnes). A tak křesťany např. obviňovali, že se pokoušejí otrávit vodu ve studnách a provádějí černou magii (dosti běžné obvinění a obligátní vysvětlení všech křesťanských zázraků). Že vedou děti k neposlušnosti rodičům a učí ženy neposlušnosti manželům. Pravda je taková, že křesťanství vrací ženě plnost lidské důstojnosti; projevilo se to hned v prvních staletích: v církvi získávaly ženy nesrovnatelně důstojnější postavení, než měly v tehdejší společnosti, kde zcela podléhaly vůli manžela; paradoxně se dnešní feminismus militantně staví vůči církvi, která však dala ženám základy toho společenského postavení, kterého dnes požívají.

Postupně se křesťané dostali do pozice zavrženíhodné společenské skupiny. A to jak vlivem žárlivosti židů, kteří v některých případech měli jistý společenský vliv, i žárlivosti pohanů a zvláště jejich žreců (křesťané obvinili pohanské kulty z prázdnosti, kouzelnictví a satanismu). Dalším paradoxem však je, že i přes tento odpor a pomluvy, a dokonce i přes vyhlášené státní pronásledování a hubení křesťanů, příslušníků církve stále přibývalo.

Lidé naslouchající kázání apoštolů totiž začínali chápat, že **křesťanství jim přináší neuvěřitelný Boží dar, úplně nový výklad světa a smyslu lidského života, osvětluje duši a dává naději na věčný blažený život v Bohu.** Oproti tomu pohanství nic ani vzdáleně tomu podobného dát člověku nemůže a do lidských duší přináší jen pustotu, marnost, tmu, klam, pouta vášní, hřích a smrt.

Jak jsme se již zmínili, jednou z hlavních příčin, proč římský stát netoleroval křesťany, bylo

jejich úporné odmítání přijmout – ve jménu náboženské snášenlivosti, a hlavně jako gesto tolerance a loajality vůči státu – nabízené místo mezi ostatními povolenými kulty, uznat třeba alespoň na oko jejich platnost, a tím pádem dojít uznání ze strany císaře. Toto rozhodné odmítnutí přinést (byť jen jako čistě formální úkon) oběť státním bohům z nich učinilo – z hlediska pohanských vládců – nepřátele státu. Všechna uznávaná náboženství musela být povinně synkretická, tedy nečinit si výlučný nárok na náboženskou pravdu. A to křesťanství splnit nemohlo, protože by tím popřelo sebe samé.

Z hlediska pohanů nabídl stát křesťanům největší možnou toleranci: možnost provést akt uznání pohanských bohů – a učinit to zjevně pokrytecky, formálně, neupřímně, falešně. Pouze jako vnější gesto uznání státní moci – přísaha při géniu císaře, hodit jediné zrnko kadidla na uhlí před sochou bohyně apod. Samotní bohatí pohané už často nevěřili v moc svých bohů, ale účastnit se jejich kultovního uctívání považovali za občanskou povinnost. Křesťané však nabídku učinit byť jen pokrytecké gesto úporně odmítali. To rozzuřilo pohany doběla. Považovali to za zpupnost, nelidskou pýchu, akt vzdoru.

Nakonec byli křesťané obviňováni ze všeho zla, které Řím postihlo, a to prý kvůli tomu, že křesťané svou nevírou urážejí bohy. Slovy Tertuliána: „Když se Tiber rozvodní nebo když nepřijdou záplavy na Nilu, již se ozývá pokřik: ‚Křesťany lvům!'" Běžným se stalo rčení: „Kvůli křesťanům neprší." Dnes nám zní absurdně, že byli tehdejší křesťané Římem obviněni z ateismu! Pamatujeme doby, kdy byli současní křesťané ještě nedávno komunistickými ateisty potlačováni kvůli své víře. Tenkrát však byl „křesťanský ateismus" míněn jako odmítání úcty k římským státním bohům. Římu by stačil pouhý projev úcty k oficiálnímu kultu, formální uznání kultu císaře, netrval na tom, aby se lidé ke státním bohům modlili. Když ani na to nemohli křesťané přistoupit, nebyli to pohané schopni pochopit, protože sami neměli zkušenost s nejvyšší Pravdou. Podle tehdejšího spisovatele Plinia byla neústupnost křesťanů v odmítání sebemenšího gesta vstřícnosti k pohanství vnímána ve společnosti jako nejhorší vlastnost křesťanů. Populárním protikřesťanským pokřikem bylo: **„Pryč s ateisty!"**

Takový je alespoň v hrubých rysech načrtnutý obrázek situace v pohanské společnosti, ve které působili svatí apoštolové, zvláště Petr a Pavel v Římě. Asi dobře chápeme, jak složitá byla jejich pozice křesťanských vůdců a jak nesmírně těžká byla jejich práce, a zároveň, že nemohla skončit jinak, než mučednickou smrtí.

Neronovo pronásledování křesťanů.

Římským zákonem podložené pronásledování začalo až Trajánovým ediktem (r. 112), ale ještě před tím rozpoutal nelidské vraždění křesťanů císař, který panoval už v době svatých apoštolů. I jiní císaři v době před Trajánem křesťany pronásledovali, ale ne v tak obludných rozměrech.

Římským císařem byl v době závěru života těchto nejpřednějších apoštolů císař Nero. Byla to nemocná osoba, psychopat nebo šílenec a zároveň mravně naprosto zvrhlá lidská troska. To, co páchal v oblasti mravní, přesahuje všechny hranice až k tomu, o čem zde není „slušno byť jen mluviti". Stejně jako vražedné sklony (zavraždil kromě mnoha jiných i svou matku, díky které se stal císařem). Jeho psychopatie se projevovala megalománií, absolutní sebedůvěrou, jistotou o své výjimečnosti a důležitosti (jak to

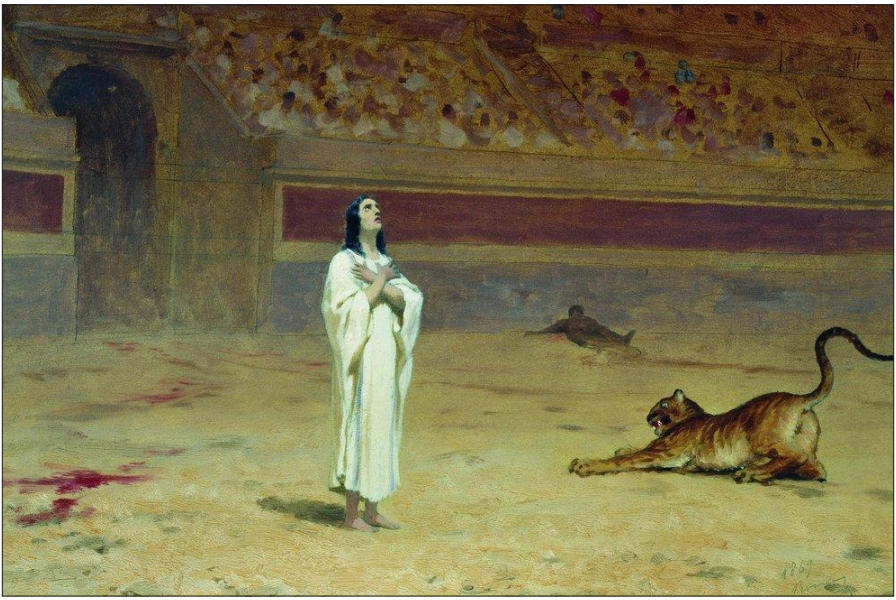

Neronovy oslavy s nočním osvětlením z hořících křesťanů přibitých na kůlech

bývá u psychopatů obvyklé). Jeho myšlení bylo prosáklé absencí soucitu a zřejmě si vůbec neuvědomoval svou neobyčejnou krutost. Zvrhlosti a krvelačnost byly zřejmě už za hranicí šílenství. Osobnostní porucha pokračovala ještě dál, než bývá obvyklé, a zřejmě nakonec dosáhla stavu utkvělých představ: např. ač neměl žádný hudební sluch, byl přesvědčen, že je vynikající pěvec; měl křivé nohy a pohyboval se nemotorně, byl však přesvědčen, že je nejlepší tanečník; a konečně – trpěl absolutní sebedůvěrou ve své schopnosti skládat poezii. Takže mučil své dvořany tím, že je nutil poslouchat svůj falešný zpěv, kterým skřehotal své nemožné básně a tančil při tom, jak když ho kousla tarantule.

Jednoho dne se tento, žádnou múzou nepolíbený, deviant rozhodl napsat poemu o hořící Tróji, ale po několika dnech si postěžoval svým dvořanům, že nemůže psát, protože nemá inspiraci, nikdy totiž neviděl hořící město. Brzy poté (18. června 64) byl Řím v plamenech a hořel celý týden. Nerona prý viděli, jak na balkóně svého kamenného paláce nadšeně poskakuje v divadelním kostýmu, hraje na lyru a zpívá svou poemu o hořící Tróji. Hněv lidu však na sebe nenechal dlouho čekat. Jeho druhá manželka se kdysi stala židovkou (možná i Nero přijal židovské náboženství) a poradila svému muži, ať ten požár svede na křesťany, které „stejně nikdo nemá rád“. A tak bylo rozpoutáno strašné pronásledování. Nero propůjčil své sady, kde byli křesťané hromadně ukřižováváni, poté je začali zaživa přibité na kůlech obkládat hořlavými věcmi, polili pryskyřicí a v noci je živé zapálili, aby sloužili jako noční osvětlení Neronových pozemků. V tomto světle pak císař pořádal jezdecké závody. Nesmírné množství chycených křesťanů bylo v arénách předhozeno k sežrání lvům k pobavení pohanského publika.

Obyvatelé Říma si sice našli cíl svého hněvu,

Poslední modlitba

ale na druhé straně při pohledu na tu nekončící řadu krutostí začali váhat, zda je to přiměřený trest. Dokonce i spisovatel Tacitus ve svém díle zachytil vzrůstající pochybnosti Římanů, nakolik jsou všechny ty hrůzy rozpoutané proti křesťanům nutností v zájmu státu a do jaké míry je to spíše zvrácené uspokojování krvelačnosti císaře.

Jak se křesťané naučili pokřižovat se? Dodnes na sobě každodenně činíme znamení kříže. Odkud se to vzalo? Jak na to křesťané přišli? Tento, dnes tak samozřejmý obyčej, pochází z dob tohoto prvního velkého pohanského pronásledování.

Ano, pokřižovat se nás naučili prvomučedníci pronásledovaní a zabití v době císaře Nera při svém svědectví o Kristu Spasiteli. Tenkrát po požáru Říma křesťany chytali a házeli je do arény (do cirku), aby zápasili s dravými šelmami. Křesťané se před smrtí chovali důstojně, shlukli se v aréně do skupin, kde muži chránili ženy a děti a všichni společně zpívali žalmy a před pohany vysvětlovali svou víru ve Stvořitele a Spasitele lidstva. Tato statečnost učinila na obyvatele Říma dojem, protože Římané, jakkoliv byli zhýralí, pokud dokázali něco morálního ocenit, tak to byla statečnost. Veřejné mínění se začalo postupně přelévat na stranu křesťanů. K sežrání lvům se totiž odsuzovali jen uprchlí otroci nebo vrahové manžela či rodičů či pachatelé nejodpornějších zločinů. Lidem začalo být jasné, že tito křesťané nemohou být zločinci. A tak císař posléze nařídil, že křesťanům před vhozením do arény mají vojáci vyříznout jazyk. Kvůli tomu se

tam křesťané nemohli modlit ani hlásat svou víru, a tak na znamení toho, že neumírají kvůli zločinům ale za Krista, skládali ruce na způsob kříže. Buď překřížili ruce nad hlavou, nebo na hrudi, nebo si činili křížky rukou na čele a na hrudi. Z toho se rozvinul zvyk pokřižovat se.

Původně se tímto znamením šetřilo, považovalo se za něco velice vzácného a mocného, na co se musí člověk vždy posvátně soustředit. Pokřižovat se mechanicky by se pokládalo za hřích stejně, jako když někdo přijímá eucharistii jen ze zvyku. Později se však znamení kříže používalo stále častěji... A tak žije tato praxe křesťanů z Neronovy arény v naší církvi až dodnes.

Činit znak kříže vzniklo tedy jako znamení vyznavačské. Paradoxně se dnes někteří křesťané stydí pokřižovat se na veřejnosti, a tím se před Bohem i před lidmi přihlásit ke Kristu.

Petr byl tenkrát v Římě. Byl znám jako „papas“ Antiochie. Do čela seznamu římských papežů byl zapsán dodatečně zřejmě o dost později. Prvním římským biskupem byl Linus (zmínka o něm pochází z konce 2. stol.). Na apoštola Petra se odvolává až sv. biskup římský Štěpán (+ 257). Titul papež převzali římští biskupové snad až v 5. století od alexandrijského patriarchy a papeže a soudce celého světa (jak zněla část titulu alexandrijských patriarchů). **Pavel byl do Říma dopraven jako vězeň,** aby zde byl coby římský občan souzen. Měl v Římě relativní svobodu pohybu, ale byl stále pod dozorem. Nakonec byl sťat.

Apoštol Petr byl v té době už jedním z posledních žijících lidí, kteří osobně znali Pána Ježíše, a kázal o něm jako očividec všeho, co Pán činil a učil. Tato kázání se nám dochovala, protože je zapsal jeho „tajemník“, ap. Marek a do dnešní doby máme Petrova kázání v Bibli v podobě Markova evangelia. V době zatýkání a pronásledování prosili věřící Petra jako očividce Ježíšových skutků, aby se zachránil a odešel z Říma. Petr nejprve souhlasil, ale pak měl vidění, jak za jitřního šera opouští městskými branami Řím a proti němu kráčí v šeru postava, ve které Petr rozpoznal Pána Ježíše. Na Petrovu otázku: „Kam kráčíš, Pane?“ Odvětil: „Přicházím, abych se dal ukřižovat místo tebe.“

Poté už Petr nechtěl o opuštění Říma ani slyšet. A protože se až do nejhlubšího svého stáří trápil, že kdysi zradil Pána a není jej už hoden (každého jitra se Petr budil při prvním kokrháním s hrůzou, zda snad znovu nezapřel Krista), požádal po svém zatčení vojáky, aby ho neukřižovávali, jako byl ukřižován Kristus, neboť se cítí být nehoden zemřít stejnou smrtí jako On. Vojáci se zasmáli a ukřižovali ho hlavou dolů.

Tak se naplnilo, co dávno před tím prorokoval Pán. Zmrtvýchvstalý Kristus řekl tenkrát Petrovi u Galilejského jezera, kde ho před lety povolal za učedníka: „Amen, amen, pravím ti: Dokud jsi byl mladší, sám ses přepásával a chodils, kam jsi chtěl. Ale až zestárneš, vztáhneš ruce, a jiný tě přepáše a povede, kam nechceš.“ Tím chtěl ukázat jakou smrtí oslaví Boha (vztáhnutí rukou bylo obrazem jeho ukřižování) (Jan 21,18).

P. S.

Apoštolové pro Krista opustili svůj národ, povznesli se nad svou národnost. „V Kristu už není Řek a Žid, obřezaný a neobřezaný, barbar, divoch, otrok a svobodný – ale všechno a ve

všech Kristus.“ (Kol 3,11) A dodejme k tomu: „V Kristu není ani Rus, ani Srb, ani Němec, ani Angličan atd., protože všichni jsou jedno.“ Dnes jsme však svědky, jak se nám do církevního myšlení vkrádá předkřesťanské uvažování, kdy už zase nevidíme především člověka, ale hlavně Řeka, Rusa, Rumuna...

Nejsou kvůli nacionalismu někteří křesťané ihned připraveni zahodit evangelium a jít zabíjet? Ve středověku a na začátku novověku to řešila latinská církev, teď jsme do toho padli my, ač jsme si mysleli, že nám se to stát nemůže. Copak už nechápeme učení svatých apoštolů, podle něhož jsou všechny nacionalistické či panslovanské nebo carské ideje už z principu nekřesťanské? A co je nekřesťanské, se snadno stává antikřesťanským, jak to vidíme na oné současné ďábelské válce, která popírá evangelium a všechny jeho ideje soucitu a lásky. Ptejme se: Co by mohla dát lidstvu církev, která by hlásala takový nacionalismus? Když sůl ztratí svou chuť, čím ji znovu osolit? (Mat 5,13)

Neztratili jsme snad něco z toho, čemu apoštolové církev naučili?

Starec Efrém o tom pravil:

„Kdy jsme ztratili milosrdenství a kdy jsme ztratili soucit,
z něhož se milosrdenství rodí?
Kde je ta bratrská láska, o které slyšíme v kázáních?
Proč neproměníme víru ve skutky a na místo toho z ní děláme
mrtvou literu?
Takto urážíme a činíme ostudu Hospodinu před nevěřícími!
Máme ústa plná slov o míru a lásce, ale ve skutečnosti projevujeme jen málo
pochopení ve vztahu k bližním, takže našim vlastním jednáním
častěji šíříme nevíru než víru.
Nemám v úmyslu nikoho urazit a omlouvám se každému, koho toto urazí.
Mým jediným přáním je, aby každý z nás, kdo se odvažuje nazývat sebe
křesťanem, nedovolil znovu ukřižovat Krista v sobě i v druhých.“

(Ctihodný starec archimandrita Efrém Arizonský)

Rady svatých otců k půstu

Světitel Basil Veliký

Je půst tělesný a je půst duševní. Při tělesném půstu se tělo postí od jídla a pití; při duševním půstu se duše zdržuje od zlých myšlenek, skutků a slov. Pravý postník se zdržuje od prázdnosloví, hrubých slov, klábosení, pomluv, odsuzování, lichotek, lži a každého zlého slova. Zkrátka, skutečný postník je ten, kdo se zdržuje od jakéhokoli zla.

Archimandrita Sofronij

Pokud vydatně jím, aby se mé tělo stalo silným, tělo se bouří a jeho požadavky rostou; nechce se mu modlit. Pokud pokořuji své tělo přílišným půstem, tak se po nějaké době nezdravé zdrženlivosti sice vytvoří základ pro modlitbu, ale poté tělo ochabne a odmítá řídit se duchem.

Světitel Jan Zlatoústý

Postíš se? Poskytni jídlo hladovým, dej napít žíznivým, navštiv nemocné, nezapomeň na ty, kteří jsou zavřeni ve vězení, polituj ty, kteří se trápí, utěš strádající a plačící; buď milosrdný, mírný, dobrý, tichý, trpělivý, soucitný. Nevzpomínej na zlo, které ti někdo způsobil; buď zbožný, pravdivý, bohabojný, aby Bůh přijal tvůj půst a obdaroval tě hojnými plody pokání.

Světitel Jan Zlatoústý

Pozorná modlitba se děje zejména v době půstu, neboť duši tehdy bývá lehko, není ničím zatížená a nemusí potlačovat zhoubné břemeno požitků.

Světitel Ignatij Brjančaninov

Všichni, kteří si hodlají přistoupit k asketickému zápasu půstu a modlitby, všichni, kteří si přejí sklidit hojnost plodů svého pokání, slyšte slovo Boží, slyšte přikázání Boží – a odpusťte, promiňte svým bližním to, čím se prohřešili proti vám.

Paisij Svatohorec o zvířatech

Následující text byl napsán svatým Paisijem nebo o něm vypráví

Byl jsem vyčerpaný a napadlo mě, že by mi prospělo sníst trochu ryby – ne proto, že bych jen měl na ni chuť, ale pomohla by mi jako lék, protože v tu dobu jsem měl problém s trávením. Vyšel jsem ven, a když jsem se otočil, viděl jsem ptáka, jak se vrhá dolů, velkého jako orel. Skrčil jsem se, aby mě nezasáhl. Bál jsem se, že to je možná něco od ďábla, tak jsem tomu nevěnoval pozornost a vrátil se do kélie. Za chvíli jsem musel jít znovu ven. A přesně tam, kde jsem se skrčil, jsem uviděl velkou rybu, jak se tam mrskala na zemi. Pokřižoval jsem se, poděkoval Bohu, a vzal jsem si rybu – ale kdo by měl to srdce, aby ji snědl?

Na památku této události starec vyrobil obraz orla s rybou v zobáku a umístil jej nad postel. Poté napsal popis této události, a umístil ho do jedné ze svých liturgických knih, do části s bohoslužbou na neděli s čtením o slepém. Později však z pokory vyškrtal některá slova z popisu, aby se text nedal pochopit. Myslel si, že tak zabrání lidem zjistit, co se stalo. Některá slova však byla stále rozluštitelná a zněla: „Sláva Bohu a díky těm, kdo se modlí a tiše posílají almužnu přes Boží ptáky k jeho stvořením.“

Dnes, když se člověk znovu přiblíží k Bohu dodržováním Jeho přikázání, je znovu oblečen do Božské blahodati (milosti), a tím se navrací do stavu, kde byl před pádem, a zvířata ho znovu poznávají jako svého pána. Tehdy se člověk může bez obav pohybovat mezi divokou zvěří, která přestává být divoká, protože její pán byl znovu ochočen.

Olet, část první

Byl jeden horský hřeben, kde svatý Paisij odpočíval, aby se modlil komboskini. Často tam létala červenka a nakonec se s ní starec spřátelil. Nazval jí Olet, což v beduínském dialektu znamená dítě. Starec zavolal, a červenka spěšně přiletěla, posadila se mu na rameno a dokonce mu jedla z ruky. Kdykoli se starec vracel, nechával pro

ptáčka trochu rýže a pšenice. V kelii měl speciální nádobu jen pro tento účel.

„Pět let“, říká svatý Paisij, „jsem byl přítelem Oleta. Jednou, když jsem byl nemocný, nesnědl jídlo, co jsem mu nechal. Místo toho se přišel podívat, co se mnou je. Dojalo mě to.

Zvířata dokáží vycítit povahu člověka, a podle toho k němu přistupují. Považují člověka za svého boha. Proto by je člověk měl milovat, protože oni neočekávají žádný další ráj.“

Medvěd, medvěd!

Jednou přišli dva malí medvědi na dvůr monastýru ve Stomiu. Starec k nim přistoupil, chytil je za krkem a řekl: „Příště už takhle do monastýru nechoďte. Choďte zezadu ke kuchyni, tam vás můžu nakrmit.“ A pak je tam odvedl.

Ptačí umlknutí

Slyšeli jsme, že otec Paisij hovořil se zvířaty a ptáky, vypráví otec Christoulos, a že popadá hady holýma rukama. Sám jsem tomu nevěřil, myslel jsem, že to jsou světské řeči, které měly starce proslavit. Když jsem v roce 1971 absolvoval Athonskou školu, navštívili jsem ho začátkem července v poustevně Svatého Kříže s mým duchovním bratrem, Konstantinem Litsrasem. Dorazili jsme tam kolem půl desáté ráno, a starec nás přijal ve venkovním prostoru pro hosty u olivovníku. Poté, co nám nabídl sušené fíky, dva nebo tři lískové ořechy a trochu vody, začal s námi rozmlouvat o duchovních věcech.

V okolí zpívalo mnoho ptáků, hlavně slavíci, a hluk byl rušivý. Bylo obtížné vést rozhovor. V jednu chvíli jsme zaslechli, jak se k nim starec obrací. „Ticho teď,“ řekl. Neřekl: „Buďte ztichа,“ ale spíš, „vidíte, že se bavíme; až skončíme, můžete začít znovu.“ Ptáci okamžitě poslechli a zůstali tiše na místě. Byli jsme tak ohromeni, že jsme se nemohli soustředit na zbytek konverzace. Byla to také tajná odpověď na mé pochybnosti o starci. Kéž mi odpustí, že o tom mluvím po jeho zesnutí. Prosím o jeho požehnání.

Paisij: „Když vidím divoká zvířata, přemýšlím o tom, že jsem mohl být jedním z nich. Bůh je hlavou domácnosti a mohl mě stvořit jako zvíře. Když se vžiju do pozice divokého zvíře, miluji ho a mám s ním soucit. Dokonce i s hadem. Jak by se mi asi tak líbilo být hadem? Vyrazím na slunce, abych se zahřál, a pak někdo přijde, šlápne na mě a rozdrtí mi hlavu.

Božská láska komunikuje se zvířaty. Zvíře dokáže rozlišit mezi tím, kdo ho miluje, a lovcem, který ho chce zabít. Zvíře přijde k osobě, která ho miluje, a nebude se bát. Myslel jsem, že

Monastýr Stomio

to tak je u všech divokých zvířat kromě hadů. Ale pak jsem zjistil, že totéž je pravda i u hadů. Dokonce i u zmijí. A kdyby ostatní hadi byli beránky, zmije by byly kozly.

O hadovi

Jednou přišli někteří otcové navštívit starce, a ptali se ho, jak mají vést své věřící, konkrétně u zpovědi. Byli toho názoru, že by měli bez rozdílu prosazovat literu zákona, dodržovat přesně kánony a nebrat v úvahu míru pokání kajícníka. Starec však řekl, že k lidem je třeba přistupovat s láskou a shovívavostí. Otcové ale stále trvali na svém. Starec pak dále rozvedl svou myšlenku a řekl, že bychom měli obklopit láskou i hady. Takže bychom samozřejmě měli udělat totéž i pro člověka. A právě když to řekl, přiblížil se k němu velký had a vztyčil se na ocasu, jako by potvrzoval slova starce. Když to otcové viděli, žasli, poučeni a zcela přesvědčeni o jeho postoji.

O hadovi, část druhá

Jeden diákon se zeptal starce: „Starče, slyšel jsem, že máte nějaké hady. Je to pravda?“ A svatý Paisij odpověděl, „Jistě, diákone. Mám tady v srdci pár hadů.“ Mluvil samozřejmě o svých vášních. „Vrať se, až se staneš zpovědníkem, a já ti je ukážu“.

Mravenčí armáda

Do Panagudy přijela skupina Kypřanů, aby se setkali se starcem, a ten jim nabídl, ať si dají nějaké lukumi (sladkosti). Avšak když otevřeli krabici, zašklebili se, podívali se na sebe a mumlali si. Byla plná mravenců. Navzdory pokynům napsaným na víku ji zřejmě nějaký poutník špatně zavřel. Bylo jich tam tolik, že to vypadalo, jako by sladkosti zčernaly. Ani nebyly vidět. Když starec zjistil, co se stalo, podíval se do krabice, v poklidu vyndal jeden kousek lukumi a položil ho stranou. Pak láskyplně, ale vážně a poněkud autoritativně oslovil mravence. „Tenhle je váš,“ řekl jim. „Sněžte ho a zbytek nechte hostům.“ Mravenci ho kupodivu poslechli. Všichni opustili krabici, shromáždili se kolem svého podílu lukumi a jedli.

Starec Paisij před svou kalivou

Olet, část druhá aneb ptačí ctnosti

Následující text je dopis sv. Paisije monachyním monastýru sv. Jana Theologa v Suroti: Ve svém posledním dopise jste mi poslaly ikonu Adama a zvířat v ráji, tak jsem myslel, že na oplátku pošlu kresbu ptáka, mého nejbližšího přítele. Protože kdybych vám poslal obraz hada, asi by vás to vyděsilo. Jmenuje se Olet, což v arabštině znamená dítě. Bydlí na kopci 500 metrů od mé kalivy. Každé odpoledne mu nosím dobroty a pamlsky. Jakmile mu něco dám k jídlu, vezme si trochu a odejde. Volám na něj, aby přišel, ale odejde, a po chvíli tajně přichází ze zadu a schovává se pod mou bundou. Když chci odejít, jde za mnou ve vzdálenosti asi 100 metrů. A já, aby už nepokračoval a neunavoval se,

mu nechávám drobky, abych ho zabavil, a rychle odcházím, aby mě ztratil.

Pasij s ptáčkem (nejspíš Olet)

V poslední době Olet opustil svou askezi a hledá požitky. Nejí ani rozdrcenou rýži, ani namočený chléb, ale jen červy, které chce, abych mu dával na „talíř," tedy na dlaň mé ruky. A on tam vyleze a jí. Jsou dny, kdy slavím s Oletem a jeho kamarády. Někdo by mohl říct: „Proč děláš pro Oleta výjimku? Proč neuděláš totéž pro ostatní ptáky?" Já však odpovídám, že když zavolám Oleta, přivede s sebou další ptáky, své přátele, kteří běží rovnou k jídlu. Jenže Olet přichází z poslušnosti a lásky. I když má hlad, chvíli se mnou sedí a zapomene na pokrm. Připomínám mu to. A teď, jak se počasí zlepšilo a on najde brouky k jídlu, když ho zavolám, stále přichází z poslušnosti, i když je nasycen a netrápí ho hlad. Jak se bych se mohl neradovat z tohoto „filotimo" ptáčka více, než z ostatních?

Filotimo: Vyzařující láska pokorného člověka, který se z duchovní citlivosti snaží oplatit i nejmenší dobro.

Jednoho dne jsem přišel pozdě na kopec, a Olet, protože celý den hlasitě cvrlikal, si šel odpočinout dřív. Nechal jsem mu jídlo a odešel, aniž bych ho viděl. Druhý den jsem vyrazil velmi brzy, jelikož jsem se bál, že ho sežral jestřáb. Když viděl jídlo, které jsem mu nechal přes noc, trápily ho myšlenky a vydal se na půl cesty k mé kelii a čekal na mě. Když mě uviděl, byl z radosti u vytržení. Dal jsem mu jídlo, ale on chtěl víc, než to – společnost. Obdivuji jeho askezi a lásku, stejně jako jeho vděčnost. Modlete se, abych dokázal napodobovat jeho ctnosti.

V mé kalivě nemám jen ptáky, ale přicházejí sem všechna zvířata. Šakali, zajíci, fretky, želvy, ještěrky, hadi. Nasytí se z přebytku mé lásky. A já sám jsem spokojený, když jsou spokojena ona. A všichni společně, šelmy, dobytek, ptáci i plazi, chválíme, dobrořečíme a uctíváme Hospodina.

P.S.
Starec Paisij pravil:
„Ó, Bože můj! Nelze snést lásku tvou,
neboť je tak veliká, že malé srdce mé
ji nepojme."

O pravoslavné duchovnosti

Pojem pravoslaví označuje pravdivé poznání o Bohu a stvoření. Tuto definici předkládá sv. Anastasios Sinajský. „Pravoslaví je neklamný názor o Bohu a stvoření, pravdivé pojetí všehomíra, mínění o věcech tak, jak jsou.“ (Svatý Anastasios Sinajský)

Bůh zjevil Církvi skrze apoštoly pravdivou víru, pravdivou nauku, a tak říkáme, že nauka o Bohu a o všech tématech spojených se spásou člověka je Zjevení Boží, nikoliv lidské. Zjevení této pravdy přijímají lidé, kteří jsou na ni připraveni. Výstižně je to vyjádřeno v epištole Judově, kde se říká: „Milovaní, velmi jsem si přál psát vám o našem společném spasení, ale teď pokládám za nutné napomenout vás, abyste zápasili o víru, jednou provždy odevzdanou svatým.“ (Ju 1,3) Na tomto místě, podobně jako jinde, se jasně ukazuje, že Bůh se zjevuje svatým, tedy těm, kteří dosáhli takového stupně duchovního života, že byli schopni Zjevení přijmout. Svatí apoštolové byli nejdříve uzdraveni, čili očištěni, a poté přijali Zjevení, které dále předali svým duchovním dětem, a to nejen skrze nauku, ale především skrze jejich duchovní znovuzrození.

Duchovnost tedy označuje stav, ve kterém žije duchovní člověk. Ten se určitým způsobem chová, má určitý způsob myšlení, je veden jinými pohnutkami, než jsou ty, jimiž jsou vedeni neduchovní lidé.

„Duševní člověk však nepřijímá věci Ducha Božího, neboť jsou mu bláznovstvím a nemůže je poznat, protože mají být posuzovány duchovně. Duchovní člověk však posuzuje všechno a sám není od nikoho posuzován.“ (1 Kor 2, 14–15)

Duchovnost v pravoslavné církvi ovšem není žádným abstraktním náboženským životem nebo záležitostí lidských duševních schopností, protože Církev je tělo Kristovo, a nikoliv pouze náboženství, které na teoretické či proklamativní či ideologické rovině věří v jednoho Boha.

Kvůli nám druhá Osoba Svaté Trojice, Slovo (Logos) Boží, přijalo lidskou přirozenost, ve své Osobě ji sjednotilo s Boží přirozeností a stalo se hlavou Církve. Proto je Církev tělem Bohočlověka Krista. Duchovnost zde není projevem duševních schopností člověka, jako jsou rozum, smysly, emoce, umělecké nadání atd.

Z nauky apoštola Pavla je zřejmé, že duchovní člověk se liší od člověka duševního (psychického). **Duchovní člověk je ten, v jehož nitru působí Duch Svatý.** Naproti tomu duševní (= tělesný) člověk je ten, kdo má duši a tělo, ale nemá Svatého Ducha, jenž je životem duše.

Ve stejné epištole apoštol Pavel rozlišuje mezi duchovním a tělesným (=psychickým) člověkem. **Tělesný člověk je ten, kdo nemá ve svém srdci Ducha Svatého,** i když si podržuje všechny ostatní psychosomatické funkce lidské existence. Dále se jasně ukazuje, že označení „tělesný“ neoznačuje jen tělo, ale duševního člověka zbaveného působení Ducha Svatého, který se při svém konání zaobírá pouze tzv. biologickou či psychickou stránkou své existence.

„Já jsem k vám, bratří, nemohl mluvit jako k duchovním, nýbrž jako k tělesným, jako k nedospělým v Kristu ... neboť jste ještě tělesní. **Odkud je mezi vámi závist a svár, ne-li z toho, že jste tělesní a že žijete stejně jako ostatní lidé?“** (1 Kor 3, 1–3) (Dění v církvi nám ukazuje, kolik je v ní tělesných čili neduchovních lidí, resp. takových, kteří nemají Ducha Svatého.)

Spiritualita jako metoda duchovního díla je vedle modlitby založena na:

1 – pravé víře (pravé dogma) – čili na poznání Pravdy o Bohu;

2 – askezi – poznání pravdy o člověku a o světě; na zřeknutí se zla a na úsilí o dobro;

3 – ctnostech – skutcích (CSL blagodětěl), kterými se snažíme: podobat se Bohu, očistit se, projevit křesťanskou víru a být k užitku Bohu jako služebník a ostatním jako pomocník. Vnitřní kvality duše – opak vášní;

4 – morálce = správnosti jednání (éthos – soubor pravidel ideálního jednání, od toho slovo etika), sem patří i mravnost. „Bez dodržování Božích přikázání Bůh nepřijímá nic z toho, cokoliv bys dobrého činil." (Z Pateriku)

Ad 1: Dogma vzniklo naučením Ježíše Krista (Boha nikdy nikdo neviděl, Jednorozený Syn nám o něm řekl) a je potvrzeno duchovním zřením křesťanů (každý křesťan sám a církev najednou jasně vidí, že dogma = pravda). Dogma je Pravda, tj. Kristus. „Já jsem Pravda..." (Jan 14,6) „Kdo je z pravdy slyší můj hlas." (Jan 18,37) Jen pravda spojuje s Bohem, v němž není žádná lež ani stín proměny či klamu. (Jakub 1,17) Duch Svatý = Duch Pravdy dává člověku poznání pravdy, upevnění na cestě a ujištění pravé cesty (v pečeti posvěcení).

Ad 2: „Chce-li kdo za mnou jíti, nechť zapře sám sebe..." (Mat 16,24) Starý Adam (tj. hříchem poškozená lidská přirozenost) musí v nás zemřít. Askeze je součástí očišťování. Nutí nás použít vůli jako jednu z duševních sil. Je to součást dosahování bezvášnivosti.

Ad 3: Dobré skutky, skutky zbožnosti (charita, milosrdenství, filantropie), projevy víry, plody vnitřního duchovní života. Jsou nevyhnutelně spojeny s naší spiritualitou, jsou jejím projevem, ale ne příčinou. Dobrými skutky si nemůžeme vynutit blahodať Svatého Ducha.

Ad 4: Morálka a mravnost jsou nutným projevem víry. Nemravnost znemožňuje vést pravý duchovní život a vylučuje člověka z církve. Návrat je možný jedině skrze pokání – obrácení se k dobru a k čistotě.

Na těchto základech stojí modlitba = komunikace s Bohem. Je to „synergie" = Bůh nám odpovídá darem blahodati v té míře, do jaké se člověk ukazuje způsobilým ji přijmout. Blahodať nám dává účast na plodech Kristovy spásy.

Duchovní život rodí svaté. V Kristově Církvi se mnozí osvědčili a prokázali se jako skutečně duchovní lidé. Jména mnohých jsou nám známa a Církev nám je předkládá jako svaté a živé vzory křesťanské duchovnosti; avšak duchovnost mnohých křesťanů je známa jedině Bohu, který zjeví všecky skryté věci (Mat 6,6). Apoštol Pavel přirovnává duchovního člověka k prorokům (1 Kor 14,37). Duchovnost je jediný a konkrétní způsob života v Bohu, zvláštní forma duchovního stavu křesťana.

Florenskij píše: „Z hlediska pravoslavné teologie se duchovní život vyznačuje dvěma základními faktory: **dogmatickým vědomím a duchovním stavem** (tj. změnou vnitřního stavu – např. touhou po ctnostech, láskou k Bohu a žízní po něm). Dogmatické vědomí duchovního křesťana vyplývá z věrouky pravoslavné Církve; znamená to zamilovat si pravdu, zvláště pravdu o Bohu = dogmata. Skrze Ježíše Krista byla zjevena celá pravda o Bohu. Lež a hereze vzbuzují v takovém člověku, který si zamiloval Pravdu, smutek a rozhořčení (duchovní člověk nemůže být vůči lži a herezi lhostejný, protože by tím byl lhostejný k záhubě mnoha lidí) ..."

Adresář církevních obcí a monastýrů olomoucko-brněnské eparchie

Aktuální verze je na oficiálních stránkách: ob-eparchie.cz/schematismus/

Eparchiální ústředí

Eparchiální archijerej: **Jeho Přeosvícenost ThDr. Izaiáš, biskup olomoucko-brněnský**
Masarykova tř. 17, Olomouc 779 00
☎ 608 415 567 • ✉ biskup.izaias@seznam.cz

Osobní tajemnice biskupa: **Bc. Perla Deckerová**
☎ 602 779 030 • ✉ pdecker@seznam.cz

Úřad eparchiální rady: Masarykova tř. 17, Olomouc 779 00
☎ 585 224 883 • ✉ ob-eparchie-urad@seznam.cz

Ředitel úřadu eparchiální rady: **Jeho Přeosvícenost ThDr. Izaiáš, biskup olomoucko-brněnský**
☎ 608 415 567 • ✉ biskup.izaias@seznam.cz

Tajemník ER: **prot. Mgr. Ing. Jan Langr**
☎ 608 728 631

Administrativa: **Bc. Eleni Novotná**
☎ 585 224 883, 725 425 722

Olomoucký okružní protopresbyterát

Okružní protopresbyter: prot. Mgr. Libor Raclavský, nám. Republiky 911, Kojetín 752 01 •
☎ 601 181 095 • ✉ libor.raclavsky@seznam.cz

OLOMOUC – katedrální chrám sv. Gorazda, žáka Metodějova

Katedrální chrám s kaplí Záštity přesvaté Bohorodice a kaplí sv. mučedníka biskupa Gorazda II.
Gorazdovo náměstí 1125/14, Olomouc
Duchovní správce: Jeho Přeosvícenost ThDr. Izaiáš, biskup olomoucko-brněnský,
☎ 608 415 567 • ✉ biskup.izaias@seznam.cz
Pomocný duchovní: prot. Mgr. Aleksei Kukhta, ☎ 776 825 060 • ✉ kukhta@seznam.cz
Pomocný duchovní: prot. Luděk Spurný, ☎ 608 747 196 • ✉ spurnyludek@seznam.cz

Filiální církevní obec: ČELECHOVICE na Hané – chrám Svaté Trojice

Ruská 1, 798 16

OLOMOUC město – chrám sv. Gorazda, žáka Metodějova

Gorazdovo náměstí 1125/14, Olomouc
Duchovní správce: prot. Mgr. Aleksei Kukhta, Masarykova tř. 17, Olomouc 779 00,
☎ 776 825 060 • ✉ kukhta@seznam.cz
facebook.com/chramsvatehogorazda

PŘEROV – chrám sv. Cyrila a Metoděje

Willsonova 16 („u Bati“)
Duchovní správce: prot. Mgr. Libor Raclavský, nám. Republiky 911, Kojetín 752 01,
☎ 601 181 095 • ✉ libor.raclavsky@seznam.cz
pravoslavi-prerov.hys.cz

PROSTĚJOV

Duchovní správce: Jeho Přeosvícenost ThDr. Izaiáš, biskup olomoucko-brněnský,
☎ 608 415 567 • ✉ biskup.izaias@seznam.cz
Kontakt: Masarykova tř. 17, Olomouc 779 000

LIBINA – chrám sv. ap. Jakuba

Horní Libina 593/27, Libina 788 05
Duchovní správce: prot. Mgr. Ing. Jan Langr, Nadjezdová 650/26, Štěpánov 783 13,
☎ 608 728 631 • ✉ pcolibina@seznam.cz

UNIČOV – chrám sv. Vzkříšení

Na městském hřbitově
Duchovní správce: prot. Mgr. Ing. Jan Langr, Nadjezdová 650/26, Štěpánov 783 13,
☎ 608 728 631 • ✉ pcounicov@seznam.cz
unicov.pravoslavi.cz

Filiální církevní obec: ŠTĚPÁNOV – chrám sv. Prokopa Sázavského

Štepánov (okres Olomouc)
stepanov.pravoslavi.cz

ŘIMICE – chrám sv. Ludmily

Duchovní správce: jer. Mgr. Tomáš Radim Loučka
☎ 773 558 524 • ✉ 1foma@seznam.cz

Filiální církevní obec: CHUDOBÍN – chrám sv. Cyrila a Metoděje s kaplí sv. Mikuláše Divotvůrce

Chudobín 72, Litovel 783 21

Filiální církevní obec: STŘEMENÍČKO u Bouzova – chrám sv. Václava

Filiální církevní obec: MOHELNICE – chrám sv. Vladimíra

Ulice Okružní, u autobusového nádraží (spoluužíván s CČSH)

SVITAVY – chrám sv. Jiří

ulice Nádražní, u hřbitova
Duchovní správce: prot. Mgr. Jiří Kolář, 569 07 Radiměř 254
☎ 736 617 278 • ✉ prot.kolar@seznam.cz
Pomocný duchovní: jer. Mojmír Kříž, ☎ 605 771 132
https://www.facebook.com/groups/744891463053511

ŠUMPERK – chrám Svatého Ducha

ulice K. H. Máchy, Šumperk 787 01
Duchovní správce: jer. Mgr. Tomáš Radim Loučka
☎ 773 558 524 • ✉ 1foma@seznam.cz • facebook.com/pcosumperk

Brněnský okružní protopresbyterát

Okružní protopresbyter: *prot. Mgr. Svatopluk Konstantin Ryška, Benátky 30, Dolní Kounice 664 64 ☎ 733 722 506 • ✉ dkbarborka@gmail.com*

BRNO – katedrální chrám sv. Václava

Gorazdova ul. 8, Brno
Duchovní správce: Jeho Přeosvícenost ThDr. Izaiáš, biskup olomoucko-brněnský,
☎ 608 415 567 • ✉ biskup.izaias@seznam.cz
www.pravoslavbrno.cz • facebook.com/svvaclavbrno

BRNO TUŘANY – chrám Záštity přesvaté Bohorodice

Karkulínova 8, Brno – Tuřany
Duchovní: prot. Mykhailo Ponzel
☎ 608 894 817

BRNO Sever – chrám sv. Václava

Gorazdova ul. 8, Brno
Duchovní správce: prot. Mgr. Rafael Moravský, Úvoz 58/62, Brno 602 00
☎ 725 138 273 • ✉ moravsky.miroslav@gmail.com

BRNO Jih – chrám sv. Vladimíra

Bednářova 308, Brno Heršpice
Duchovní správce: prot. Mgr. Alexandru Ceban, Úvoz 58/62, Brno 602 00
☎ 776 543 267 • ✉ ceban.alexandru@gmail.com

DOLNÍ KOUNICE – chrám sv. Barbory

U náměstí
Duchovní správce: prot. Mgr. Svatopluk Konstantin Ryška, Benátky 30, Dolní Kounice 664 64, ☎ 733 722 506 • ✉ dkbarborka@gmail.com
www.barbora-kounice.cz

MIKULOV – chrám sv. Mikuláše

Nádražní 27, Mikulov 692 01
Duchovní správce: prot. Mgr. Flaviu Badelita, Mládežnická 415, Březí 691 81, ☎ 723 984 537 • ✉ flaviu.badelita@seznam.cz
www.pravoslavmikulov.wz.cz

HODONÍN – kaple sv. Metoděje

Purkyňova 3526/84 (na hřbitově)
Duchovní správce: prot. Mgr. Arkadiusz Skibiński, Monastýr sv. Gorazda, Hrubá Vrbka č. 194, PSČ 696 73 • ☎ 733 534 606 • ✉ a.skib@seznam.cz

HRUBÁ VRBKA

Hrubá Vrbka č. 194, PSČ 696 73
Duchovní správce: prot. Mgr. Arkadiusz Skibiński, Monastýr sv. Gorazda, 696 73 Hrubá Vrbka č. 194 • ☎ 733 534 606 • ✉ a.skib@seznam.cz

UHERSKÝ BROD – chrám sv. Jiří

Prakšická ulice (vedle hvězdárny), směr Otrokovice, Uherský Brod
Duchovní: jer. Mgr. Oleg Muntean, Bánov 376, Bánov 687 54
☎ 730 167 555 • ✉ oleg.muntean@seznam.cz

KROMĚŘÍŽ – chrám sv. Cyrila a Metoděje

Slovanská ulice 1
Duchovní správce: prot. Stanislav Dolníček, Novosady 1 500, Holešov 769 01, ☎ 731 046 288 • ✉ st.dolnicek@seznam.cz
Pomocný duchovní: prot. MUDr. Mgr. Ondřej Stehlík, ☎ 573 331 880, 602 778 221 • ✉ stehlik.frant@seznam.cz
www.pravoslavi-kromeriz.cz

ZLÍN – kaple sv. Ivana Českého

Duchovní správce: prot. MUDr. Mgr. Ondřej Stehlík, Erbenova 3924, Kroměříž 767 01, ☎ 573 331 880, 602 778 221 • ✉ stehlik.frant@seznam.cz
www.pravoslavi.cz/zlin

Jihlavský okružní protopresbyterát

Okružní protopresbyter: *prot. Mgr. Jan Baudiš, Masarykovo nám. 4, Jihlava 586 01,*
☎ *567 309 264* • ✉ *jihlava4@pravoslavi.cz*

JIHLAVA – domovní chrám sv. Václava a Ludmily

Masarykovo nám. 4, Jihlava
Duchovní správce: prot. Mgr. Jan Baudiš, Masarykovo nám. 4, Jihlava 586 01,
☎ 567 309 264 • ✉ jihlava4@pravoslavi.cz
Diákon: Lazar Filip Maďar
www.pravoslavi.cz/jihlava

Filiální církevní obec: OPATOV – chrám sv. Jáchyma a Anny

www.pravoslavi.cz/opatov

BRTNICE — kaple sv. Rostislava

Kontakt: hypodiákon Ing. Rostislav Vyoral

JIHLAVA – chrám Svatého Ducha a Početí sv. proroka Jana Křtitele

Smetanovy sady, Jihlava
Duchovní správce: prot. Mgr. Jan Baudiš, Masarykovo nám. 4, Jihlava 586 01,
☎ 567 309 264 • ✉ jihlava4@pravoslavi.cz
Diákon: Lazar Filip Maďar
www.pravoslavi.cz/jihlava

TŘEBÍČ – chrám sv. Václava a Ludmily

Gorazdovo náměstí 2
Duchovní správce: jer. Mgr. Jakub (Martin) Rojek, Gorazdovo nám. 2, Třebíč 674 01,
☎ 606 527 216 • ✉ jakob.rojek@seznam.cz
www.pravoslavi.cz/trebic

ZNOJMO – chrám sv. Rostislava

Nám. Kpt. Otmara Chlupa
Duchovní správce: Jeho Přeosvícenost ThDr. Izaiáš, biskup olomoucko-brněnský,
☎ 608 415 567 • ✉ biskup.izaias@seznam.cz
Znojmo 669 02 • Kontakt v místě: ☎ 739 124 011
www.pravoslavi.cz/znojmo

OLBRAMOVICE – kaple sv. Cyrila a Metoděje

Olbramovice 42, 671 76
Duchovní správce: prot. Mgr. Svatopluk Konstantin Ryška, Benátky 30,
Dolní Kounice 664 64 • ☎ 733 722 506 • ✉ cyrilmetodej42@gmail.com
www.pravoslaviolbramovice.estranky.cz

ŽĎÁR NAD SÁZAVOU

Duchovní správce: prot. Mgr. Jan Baudiš, Masarykovo nám. 4, Jihlava 586 01,
☎ 567 309 264 • ✉ jihlava4@pravoslavi.cz

Ostravský okružní protopresbyterát

Okružní protopresbyter: *prot. Vasyl Oros, Petřvaldská 558/198, Ostrava – Michálkovice 715 00,* ☎ *608 873 359* • ✉ *orosvasil12@seznam.cz*

MILOTICE nad Opavou – chrám Zvěstování přesvaté Bohorodice

(Spoluužíván s římskokat. církví)
Duchovní správce: prot. Volodymyr Oros, Milotice nad Opavou 136,
Milotice nad Opavou 792 01 • ☎ 776 228 956 • ✉ oros.v@seznam.cz

BRUNTÁL – chrám Panny Marie Těšitelky

Dukelská 1, Bruntál 792 01
Duchovní správce: prot. Volodymyr Oros, Milotice nad Opavou 136,
Milotice nad Opavou 792 01 • ☎ 776 228 956 • ✉ oros.v@seznam.cz

OPAVA – kaple sv. Petra a Pavla

Hlavní 102, Opava – Kylešovice 747 06
Duchovní správce: prot. Mgr. Jiří Niderle, Hlavní 102, Opava – Kylešovice 747 06,
☎ 602 262 193 • ✉ petropavlovskychram@seznam.cz
www.pravoslavi.eu

Filiální církevní obec: **SUDICE – chrám sv. Václava**

OSOBLAHA – chrám sv. Mikuláše

(Spoluužíván s římskokat. církví)
Duchovní správce: prot. Mgr. Libor Josef Kratochvíla, Horní Lipová 231,
790 63 Lipová – Lázně 3 • ☎ 731 073 017 • ✉ kratochvila.libor@seznam.cz

OSTRAVA – MICHÁLKOVICE – chrám Narození přesv. Bohorodice

Obecní 2, Ostrava – Michálkovice 715 00
Duchovní správce: prot. Vasyl Oros, Petřvaldská 558/198, Ostrava – Michálkovice 715 00,
☎ 608 873 359 • ✉ orosvasil12@seznam.cz

OSTRAVA – PUSTKOVEC – chrám sv. Andělů strážných

Pustkovecká 357/75, Ostrava – Pustkovec 708 00

Duchovní správce: prot. Mgr. Miroslav Kudla, Svornosti 5, Ostrava – Zábřeh 700 30,
☎ 737 624 864 • ✉ miroslav.kudla@centrum.cz
www.pravoslavni-ostrava.cz

FRÝDEK–MÍSTEK

Duchovní správce: prot. Vasyl Oros,Petřvaldská 198, Ostrava-Michálkovice 715 00,
☎ 608 873 359 • ✉ orosvasil12@seznam.cz

OSTRAVA–PORUBA – kaple sv. Jiří

Nábřeží SPB 60/46, Ostrava-Poruba 708 00
Duchovní správce: prot. Vasyl Oros, Petřvaldská 558/198, Ostrava – Michálkovice 715 00,
☎ 608 873 359 • ✉ orosvasil12@seznam.cz

JESENÍK – kaple Zesnutí přesvaté Bohorodice

ulice Palackého, Jeseník 790 01
Duchovní správce: prot. Mgr. Josef Libor Kratochvíla, Horní Lipová 231, 790 63 Lázně – Lipová 3 ☎ 731 073 017 • ✉ kratochvila.libor@seznam.cz

Monastýry

MONASTÝR ZESNUTÍ PŘESVATÉ BOHORODICE ve Vilémově

Vilémov u Litovle č. 159, PSČ 783 23
Představená monastýru: igumenka matka Alexie, 783 23 Vilémov u Litovle č. 159
☎ 608 838 994 • ✉ igumenka.alexie@seznam.cz

MONASTÝR SV. MUČEDNÍKA GORAZDA v Hrubé Vrbce

Hrubá Vrbka č. 194, PSČ 696 73
Představený monastýru: Jeho Přeosvícenost ThDr. Izaiáš, biskup olomoucko-brněnský,
☎ 608 415 567 • ✉ biskup.izaias@seznam.cz
Duchovní: prot. Mgr. Arkadiusz Skibiński,
Monastýr sv. Gorazda, Hrubá Vrbka č. 194, PSČ 696 73
☎ 733 534 606 • ✉ a.skib@seznam.cz
www.monastyrsvgorazda.cz

MONASTÝR SVATÉ KNĚŽNY ČESKÉ LUDMILY

Vranovská 849/48, Brno – Husovice 614 00
Představený monastýru: Jeho Přeosvícenost ThDr. Izaiáš, biskup olomoucko-brněnský,
☎ 608 415 567 • ✉ biskup.izaias@seznam.cz
Duchovní: prot. Mgr. Ing. Cristian Popescu, Vranovská 849/48, Brno 614 00,
☎ 602 586 094 • ✉ c_popescu@yahoo.com

Další církevní zařízení v olomoucko-brněnské eparchii

Památník s kaplí sv. mučedníka biskupa Gorazda (+ 1942)

V mučedníkově rodišti – Hrubé Vrbce. Adresa: Hrubá Vrbka č. 194, PSČ 696 73
Správkyně: sestra Růžena Prachařová, ☎ 606 415 247 • ✉ anezurp@seznam.cz

Pravoslavný eparchiální institut sv. Prokopa Sázavského

Pro teologické vzdělávání; čtyřleté dálkové studium s výukou v Brně
Ředitel: Jeho Přeosvícenost ThDr. Izaiáš, biskup olomoucko-brněnský,
☎ 608 415 567 • ✉ biskup.izaias@seznam.cz
Tajemník: prot. Mgr. Jan Baudiš,
☎ 774 367 964 • ✉ uciliste.obe@seznam.cz
institut.eparchie.cz

Eparchiální věstník SŮL ZEMĚ

Přináší čtvrtletně informace o činnosti v Olomoucko-brněnské eparchii. Vydává úřad Eparchiální rady olomoucko-brněnské eparchie, Masarykova tř. 17, Olomouc 779 00
Redaktor: prot. Mgr. Libor Raclavský
☎ 601 181 095 • ✉ libor.raclavsky@seznam.cz

Pravoslavný kalendář 2026

Vydal Úřad Eparchiální rady olomoucko-brněnské eparchie
Masarykova tř. 17, Olomouc 779 00
Oficiální webové stránky eparchie: www.ob-eparchie.cz
Vydáváno pro vnitřní potřebu